

XI. évfolyam
99. szám
ROMALAP
2003. október
Ára: 140 Ft

**FIDESZ–LUNGO DROM
EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS**

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Tisztelt Szerkesztőség!

A Lungo Drom szeptemberi számában az alábbi hírt olvastam: a Gallup Intézet legfrissebb felmérése szerint Magyarországon 10 év alatt több mint a felére csökkent az antiszemitizmus, a nyílt cigányellenesség pedig szintén enyhült. Igaz, a felmérés csak a nyíltan vállalt előítéletekre

**Címlapon:
Nyári Gyula felvétele**

**Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax:
06-56/513-952, 513-953,
513-954**

**Levelezési cím:
SZOLNOK Pf.: 77 5001
e-mail: lungodrm@axelero.hu
Főszerkesztő: Paksi Éva
Főmunkatárs: Farkas Kálmán
Tervezőszerkesztő:
Arabeszk 3 Bt.
Munkatársak:
Hegedűs Sándor,
Józsa Zoltán, Lukács Ilona,
Nyári Gyula, Szécsi Magda**

Rácz Lajos

**Szerkesztőségi titkár:
Pálfi Elvira
Felelős kiadó: Farkas Flórián**

**Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba
ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X**

A nem kért kéziratokat nem örizzük meg és nem küldjük vissza.

Szerkesztőségünk a mienktől eltérő véleményt is közli. A leveleket esetenként rövidítve, szerkesztett formában adjuk közre.

terjed, én akkor is megkérdőjelelem az eredményt. Sajnos én éppen az ellenkezőjét tapasztalom: az utóbbi években véleményem szerint jelentősen nőtt mint az antiszemitizmus, mint a cigányellenesség. Szinte minden napos példákat tudok említeni ennek bizonyítására. Ama nagy visszhangot kiváltott Bazi nagy roma lagzi vetítése és a viták után hallottam jól szituált, úgy gondoltam, jó lelkű emberektől, hogy nem értik miért vannak felháborodva a cigányok, hiszen a paródia (?) csak azt mutatta be, milyenek ők valójában.

Barátnőm főiskolai hallgató, ahol a nyár közeledtével társaival a nyári programokról beszélgettek. Megemlítette, hogy ő táborban fog pihenni. Az egyik társa megkérdezte, hogy milyen táborban. Egy másik főiskolai hallgató társa válaszolt helyette: koncentrációs táborban. Félelmetes, megdöbbentő. Belőle hamarosan szociálpedagógus lesz.

Megemlíthetném példaként a piliscsabai aljegyző esetét is, aki azt mondta, „kár, hogy Hitler nem velük kezdte”. Megemlíthetném, hogy ismerősöm gyönyörű, okos gyermekét „le-cigányozták” az iskolában, hogy egy ismert újságírónt nem szolgálták ki egy exkluzív üzletben, hogy egy fiatalembert, miközben a barátjára várt a vasútállomáson a rendőrök igazoltatták és néhány pofon is elcsattant. A magyarázat, zsebesnek nézték.

Írhatnám még tovább a példákat, de had zárjam levelem egy magáért beszélő történettel, melyet *Farkas Kálmán* Roma holt lelkek című kötetében olvastam és a címe:

Csak egy cigány

„Süvit a szél, hordja-kavarja a havat. Az úton egy elakadt szekér próbál nagy-nagy erőfeszítéssel előrejutni a havas sártengeren, amiben már csaknem elsüllyedtek a kocsik kerekei. A lovak szü-

gyéig ér a fagyos hó, sűrű leheltektől fagycsapok lógnak róluk. Amerre a szem elláthat ebben a hóviharban, sehol egy teremtet lélek. A gazda és a fia hiába biztatják a két kimerült párát, azok neki-nekiveselkednek a szekérnek, de egy teremtet centit sem jutnak előre. Ott ragadt a kocsi lovastul együtt a hó-fagy tengeren. Könyörögnek, Istenhez fohászokodnak, hogy segítsen rajtuk. Csak feltűnne már valaki emberfia, jönne a remény, hogy segítsen kikecmeregni ebből a hórengetegből. Órák óta küszködnek, mindhiába. Elgémberedett a testük, remegnek, már-már a félelem lesz úrrá rajtuk, amikor nagyon messze a távolban, szemmel alig láthatóan feltűnik egy mozgó fekete pont. A fiú észreveszi, s lelkesedve szólal meg.

Nézze, apám! Ott, ott a távolban valaki van és mintha erre tartana.

A paraszt nézi, nézi, de mindhiába. – Nincs ott senki. Káprázik a szemed, te fiú!

A fekete pont közeledik, a fiú mereszti a szemét, majd ismét megszólal:

– Úgy tűnik, mintha egy ember lenne, apám! – kiált fel örömeiben, hogy csak megkönyörült rajtuk a szerencse, s megérkezik a segítség.

Mereszti a szemét az öreg paraszt. Nézi, vizsgálja a feléjük tartó egyre nagyobbodó fekete pontot, melyről jól kivehető, hogy mozog. A tomboló vihar lassan megbékélni tűnik, tisztul a látóhatár, s ahogy csökken a távolság, a bajbajutottak és a közeledő pont között, úgy vehető ki egyre tisztábban a hóviharban feltűnő alak.

A fiú már tisztán látja, s így kiált fel: – Megmenekültünk apám! Itt a segítség! Az egy ember, apám!

A paraszt egy ideig hallgat, nézi, vizsgálja a közeledő alakot, s amikor végül felismeri csak ennyit mond: – Óh, az csak egy cigány.

F. Izabella, Budapest

Tartalom:

Farkas Kálmán: Ő, és a haza	3.
A hónap hírei	4.
Tiszaburától Európáig A Lungo Drom Kongresszusa	6.
10 éves a Kisebbségi Törvény	10.
Himnusz, Számfényvesztés (jegyzetek)	11.
Esélyegyenlőség a foglalkoztatásban	12.
Könyvespolcunk	14.
Életút - Puka Károly prímás	16.
Roma Információs Központ Nyíregyházán	18.
Elismerések és együttműködési megállapodás	19.
Járdakő	20.
Nőként az Európai Unióban	21.
Zene - Egyszer még hadd muzsikáljak	22.
Irodalom	24.
Évfordulók - Események	26.
Pályázatok	27.
Horoszkóp	30.
Megrendelő, felhívások	31.

**Következő
lapszámunk
december 19-én
összevontan
(november-december)
jelenik meg.**

**Ennek a lapszámnak a megjelenését
a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány támogatta.**

Ő, és a haza

Haza. Érzelmekkel telített magasztos szavunk. Egyik legnemesebb, legszebb ősi fogalom a nyelvünkben. Jelentésének tartalma megmagyarázhatatlan. Ahány híres gondolkodó, magyar klasszikus, görögök, rómaiak, bölcsek, filozófusok, költők, írók, annyiféle haza-fogalom él a tudományos gondolkodásban, és a közéletben.

A haza fogalma nem korfüggő. Ki-ki értelem és érzelmvilágából fakadóan fogalmazza meg a haza fogalmából eredő hazaszeretetet, hazafiságot, hazátlanságot, és így tovább. Ezekből eredően a haza és az emberek között különböző viszonyok vannak. A politikai kisszótár szerint a hazafiság, amelyet a görög nyelvből eredően patriotizmusnak is szoktunk nevezni, a haza, a szülőföld, a nép és a népi hagyományok igaz, áldozatokat is vállaló szeretete.

Wesselényi így gondolkodik: „A nemzeti érzés és hazaszeretetnek mondhatni „poézisa”, költészete. **Kölcsey Ferenc** nemzeti imánk, a Himnusz költője így vall a hazáról: „Áldozatom két Istenség oltára fellett áll: /Könny neked ó Szerelem, és neked, ó Haza, vér!” S az embernek a hazával való kapcsolatáról azt mondja: „Minden pálya dicső, ha belőle hazádra derül fény”.

Hazánkról szólva két fogalmat szoktunk említeni. A hazát, amely nem más, mint Magyarország, s a szűkebb pátria, az a föld, az a táj, az a környezet, az a miliő, amelyhez kötődünk, a szülőfalunk, s minden, amit e fogalomba érzőnek tartunk.

Sok gondolkodó próbálta már megfogalmazni a haza fogalmát, hogy azon mindenki ugyanazt értse. Nem sikerülhetett, mert a haza, a hazaszeretet a szívükből fakad, átszövi értelmi-érezelmvilágunkat, ahhoz a nemzethez, etnikumhoz, emberekhez való viszonyunkat, amelybe születünk, felnőtünk, amelyekkel a legszorosabb, már-már szerelmi kapcsolatot alakítunk ki. S ez a viszony lehet tiszta érzelmű, felhőtlen, felelős, árnyalt, neheztelő. Olyan is, amikor mi valamit várunk a hazától, s nem kapjuk meg.

A legszebb talán az a feltételhez nem kötött érzelem, amellyel a haza iránt viseltetünk. Ennek fontos kritériuma viszont az is, hogy a haza is szeressen bennünket. Fontos eleme a kölcsönösség. S erre akkor döbbsentem rá igazán, amikor a Riporter kerestetik egyik adásában volt egy roma fiatalember, aki bemutatkozása során így vallott a hazáról, s annak szeretetéről. Ő **Balogh István Szilveszter**, aki a zsűri nem kis meglepődésére a következőket mondta: „Én jobban szeretem a hazámat, mint a haza engem.” Egy pillanatra megállt a levegő bent a teremben, mert ezt így, ilyen vallomásban még nem fogalmazta meg előtte senki. Vajon igaza volt-e Balogh István Szilveszternek?

Ha abból indulunk ki, hogy őt, mint romát diszkrimináció éri, ha társait kiközösítik származása okán, akkor valóban úgy érezheti, nem szereti annyira őt a haza, mint ő a hazáját. Nem szabad ezt magyarázni, el kell fogadni, különben belebonyolódik az ember. Én gondolhatok arra, hogy Ő a hazát a fennálló hatalommal, kormánnyal azonosította, ez azonban részemről csak fikció.

Széchenyi, a legnagyobb magyar, így bölcselkedik: „A magyar szó még nem magyar érzés, az ember, mert magyar, még nem erényes ember, és a hazafiság köntöseben járó még korántsem hazafi. S, hány ilyen külmázis dolgozik a haza meggyilkolásán.” Ez a gondolat annyira aktuális a mai politikai viszonyunkra, a hazafiságával, a haza iránti elkötelezettséggel visszaélőkre, mintha ma mondta volna valamelyik parlamenti ülésen.

I. Szent István királyunk Imre herceghez írt intelmei után Széchenyinél találkoztam e magasztos elvi meghatározással. Így hangzik: „...sohasem hihetem, hogy előítélet, balvélekedés és tudatlanság alapja lehessen egy nemzet előmenetelének s boldogságának”. Ezért érdemes értelmezni azt, amit a riporter jelölt roma fiú, Balogh István Szilveszter az ő, és a haza viszonyáról gondol.

HITEL

❖ Roma kis- és középvállalkozóknak szóló, 400-450 millió forintos mikrohitelkeretről alapodott meg New Yorkban Mizsei Kálmánnal, az ENSZ fejlesztési programjának regionális igazgatójával **Teleki László**, a Miniszterelnöki Hivatal romapolitikai államtitkára. A programhoz az UNDP 180 millió forinttal járul hozzá, a maradék 220-270 millió forintot az államtitkárság állja. A program a tervek szerint 2004 tavaszán indul.

ROMOLÓGIAI KÉPZÉS

❖ Romológiai képzésben és nyelvoktatásban vesz részt 240 Pest megyei rendőr. A kapitányság az Oktatási Minisztérium és a Phare pályázatnak keretében 100 ezer eurót kapott a programra. A május végén záruló képzésen legjobban teljesítő 20 rendőr középfokú nyelvizsgát tesz roma nyelvből.

A KILAKOLTATÁSOK FELFÜGGESZTÉSE

❖ A kilakoltatások ideiglenes leállítását kezdeményezte Szolnokon a megyei etnikai érdekvédelmi egyesület. A közelmúltban több, elsősorban a roma-telepeken élő, jelentősebb hátralekötő felhalmozó család ellen indult eljárás. Így például a következő napokban egy többgyermekes család is az utcára kerülhetne. Ezt elkerülendő az egyesület kérte **Botka Lajosné** polgármester asszonyt, hogy járjon közben és a megyeszékhelyen az elmúlt évekhez hasonlóan a hideg idő beálltával, az őszi és téli hónapokra függeszték fel a kényszerintézkedéseket.

FEGYELMI A PILISCSABAI ALJEGYZŐ ELLEN

❖ A kisebbségi ombudsman a piliscsabai aljegyző fegyelmi

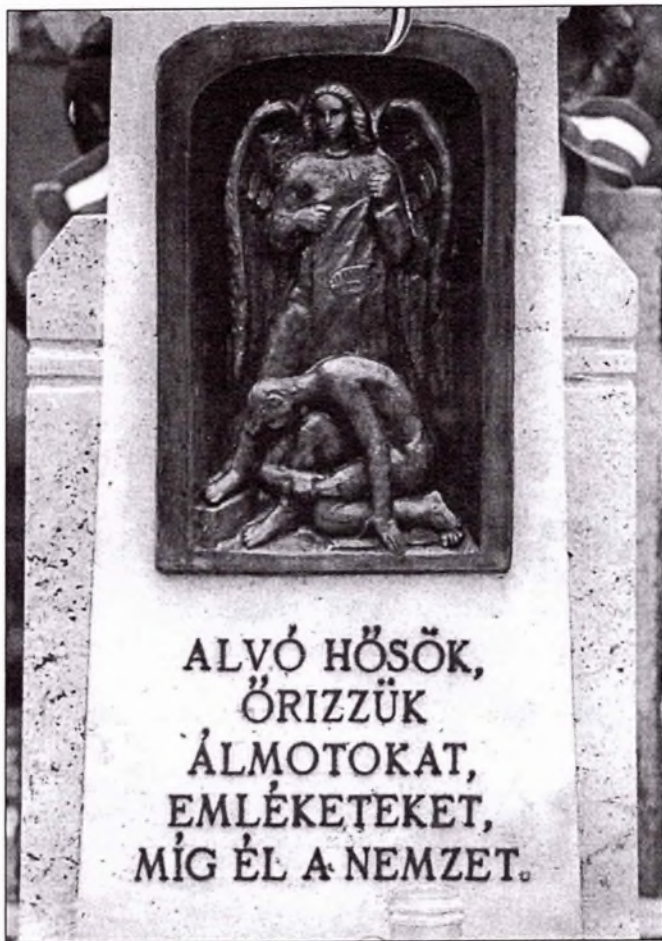
vizsgálatát kezdeményezi, miután többen egybehangzóan azt állítják, hogy **dr. Toldi Noémi** rasszista kijelentést tett a település cigányságára. Mint ismeretes, az aljegyző a hivatalban „kár, hogy Hitler nem velük kezdte” kijelentéssel illette a cigányságot. Az önkormányzat több dolgozója is jelezte a polgármesternek, hogy nem tudnak együtt dolgozni dr. Toldi Noémivel. Az aljegyző visszatartja a vádakat.

OKTÓBER 17. A SZEGÉNYSÉG ELLENI KÜZDELEM VILÁGNAPJA

❖ Novembertől márciusig Budapesten a jogcím nélküli lakáshasználókat nem lehet kilakoltatni – jelentette be **Demszki Gábor** főpolgármester a szegénység elleni küzdelem világnapján. Becslések szerint több tízezer ember él fedél nélkül, aluljárókban, kapualjakban, erdőkben. A családoknak csak nem fele mindennap nélkülöz. A fővárosi önkormányzat a hajléktalanszállói mellett mintegy 800 időszakos férőhellyel várja a rászorulókat. Tíz civil szervezet biztosít majd utcai étkezést és 18 vesz részt az utcai gondozásban is. Az idei téli szezonban is járják majd az utcákat a krízisautók, hogy azonnali segítséget nyújtsanak a rászorulóknak, a kórházakban pedig száz krónikus ágy áll rendelkezésre a beteg hajléktalanok ellátására.

ROMA KULTURÁLIS ALAP NYERTESEI

❖ A **ROMAWEB.hu**-n olvasható a Roma Kulturális Alap nyerteseinek listája. A kiírást nagy érdeklődés kísérte, a 164.350.000 Ft keretösszeg többszörösére nyújtottak be igényt. A szervezetek által benyújtott pályázatokra 122.968.000, míg a magánszemélyek esetében 63 művésznek 41.362.000 forintot javasolt felosztani a bíráló bizottság.

❖ Október 23-án az 1956-os forradalom és szabadságharc, valamint a Magyar Köztársaság kikiáltásának évfordulójára emlékeztünk.

Fotó: Nyári Gyula

JÁSZSÁGI CIGÁNYNAP

❖ A jászberényi cigány önkormányzat, a Lungo Drom helyi szervezete, valamint a berényi Cigány Nyelv- és Hagyományörző Egyesület közös szervezésében október 18-án tizenharmadik alkalommal rendezték meg a jászági cigánynapot. A megjelenteket **Rácz Tamás**, a kisebbségi önkormányzat elnöke köszöntötte. **Magyar Levente**, a város polgármestere megnyitójában arra hívta fel a figyelmet, hogy a jogok ugyan egyenlőek az EU-ban is, de az adódó lehetőségeket a továbblépésre csak a megfelelő képzettséggel rendelkezők ragadhatják meg. A feladat egyértelmű: fel kell kelteni az igényt a tanulásra. **Farkas Flórián** országgyűlési képviselő, a Lungo

Drom elnöke szerint is csak egységben lehet gondolkodni az EU-t illetően. Meglátása szerint csatlakozásunk az unióhoz nem jövő májusban történik meg, hanem akkor, amikor a romák is részesei lehetnek a változásoknak.

CSEH ROMÁKAT TOLONCOLTAK HAZA

❖ A brit hatóságok 51 csehországi romát toloncoltak haza, miután a szigetországi bevándorlási hatóságok elutasították menedékkérelmüket. Az elmúlt években a velük szembeni széleskörű diszkriminációra hivatkozva több ezer csehországi roma nyújtott be menedékkérelmet Nagy Britanniában. Csehor-

szágot a nagyobb jogvédő szervezetek mellett az Európai Unió is rendre elmarasztalja a romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés miatt. Ennek ellenére a londoni bevándorló hivatalok jobbára gazdasági menekülteknek tekintik a kivándorló romákat, így sorban utasítják vissza menedékjog kérelmüket.

REGIONÁLIS NEMZETISÉGI ADÓ

❖ Egy, a fővárosban és környékén fogható regionális középhullámú nemzeti adó indításának ötlete vetődött fel a Magyar Rádióban, az elképzelés megvalósítását azonban forráshiány akadályozza. Budapest és Pest megyében három millióan élnek, a népszámlálási adatok szerint tíz százalékuk tartozik valamelyik nemzeti vagy etnikai kisebbséghez – mondta *Avanesian Alex*, a Kossuth adó kisebbségi műsorokért felelős főszerkesztő-helyettese. Megemlítette, hogy ezért, szeretnék megnyerni támogatóknak a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatalt. A tervek szerint napi 16 órában működő adó a most regionális frekvencián hallható nemzeti adásokat terjesztené, reggelente háromórás, az eseményeket kisebbségi szemszögből megvilágító Nemzetiségi krónikával jelentkezve. Az adó napi

másfél-másfél órában horvát, német, román, szerb, szlovák és roma műsört sugározna, ez utóbbi kétharmadát a Rádió C adása tenné ki.

SZÁMÍTÓGÉP JELES BIZONYÍTVÁNYÉRT

❖ A siklói önkormányzat hat jól tanuló cigány gyermeknek adott számítógépet ajándékba, ezzel is ösztökélve őket eddigi sikereik folytatására. Az informatikai eszközök használtak ugyan, de így is nagy segítséget nyújtanak a tanulásban a fiataloknak – nyilatkozta *Balogh Péter*, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke a Cigányféléőrában.

JÓ, DE NEM ELÉG

❖ Szociológusok és oktatási szakemberek egyetértenek abban, hogy az esélyegyenlőtlenség problémáját önmagában egyetlen intézkedéssel nem lehet megoldani. Ez derült ki azon a tegnapi kerekasztal-beszélgetésen, amelynek fő témája a hátrányos helyzetű diákok könnyített felsőoktatási felvételije volt. Az Oktatási Minisztérium javaslata alapján 2005-től már a ponthatár 80 százaléknak elérésével bekerülhetnek a hátrányos helyzetű diákok az egyetemekre, főiskolákra. A lehetőséggel a kö-

zépiskolás korú állami gondozott fiatalok, illetve azok a tanulók élhetnek, akiknek középiskolás éve alatt a szülők rendszeres gyermekvédelmi támogatást kaptak, és legfeljebb nyolc általános iskolai osztályt végeztek.

Magyar Bálint oktatási miniszter azt mondta: a könnyített felvételi része az egymásra épülő, az óvodától a diplomáig tartó, esélyegyenlőséget célzó programnak. Rámutatott: bár felmérések szerint az össznépszerűség hat százaléka roma, az egyetemeken és a főiskolákon mindössze 0,2 százalékuk van jelen. – Egy társadalmi csoport önértékét nagyban befolyásolja, hogy rendelkezik-e értelmiségi réteggel – hangsúlyozta.

MINISZTERIUMI PÁLYÁZAT A ROMÁK GAZDASÁGI FELZÁRKÓZTATÁSRA

❖ A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium a roma vállalkozások gazdasági felzárkóztatását segítő pályázatot hirdetett a Széchenyi Vállalkozásfejlesztési Program keretében – jelentette be *Csillag István* gazdasági és közlekedési miniszter októberi sajtótájékoztatón Budapesten. Elmondta: maximum 3 millió forint vissza nem térítendő támogatást igényelhetnek – gépek, berendezések, használművek beszerzésére – azok a roma és nem roma kisvállalkozások, amelyek vállalják a romák foglalkoztatásának növelését. *Csillag István* miniszter utalt arra, hogy először indul olyan pályázat, amely a romák társadalmi és gazdasági integrációját kívánja támogatni. *Apatini Kornélné*, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium helyettes államtitkára elmondta, hogy a tárca megállapodást kötött a helyi vállalkozói központokkal, amelyek a pályázatok írásában is segítséget nyújtanak, továbbá számítanak a cigány kisebbségi önkormányzatok támogatására. A helyettes államtitkár elmondta, hogy a pályázat EU-konform. A pályázatra 200 millió forint keret áll

rendelkezésre a kis- és középvállalkozói célelőirányzatban.

BIZOTTSÁG VIZSGÁLJA A ROMA KÁRPÓTLÁST

❖ A második világháború alatt elhurcolt magyarországi romák kárpótlásával foglalkozó parlamenti vizsgálóbizottság felállításáról hozott elvi döntést október 22-én a parlamenti embe-ri jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága. Az indítványt, melyet a testület egyhangúlag szavazott meg, *Farkas Flórián* fideszes képviselő terjesztette elő. Farkasnak *Suchman Tamás* szocialista alelnök javaslatára két héten belül be kell nyújtania részletes indítványát is. A Nemzetközi Migrációs Szervezethez eddig 3500 kárpótlási igény futott be Magyarországról. A kárpótlás csak azoknak a túlélőknek, illetve örökösöknek jár, akik 1999. február 15-én még életben voltak. Akiről bebizonyosodik, hogy kényszermunkát végzett a náci Németországban, másfélezertől akár két és fél ezer euróig terjedő egyszeri juttatásra jogosult. Csakhogy az elmúlt évben érdemi lépés nem történt a magyarországi romák kárpótlása ügyében.

BECSAPOTT ROMÁK

❖ Hat Zala megyei faluban legalább 30 hátrányos helyzetű roma családot csaptak be építési vállalkozók. A három keszthelyi férfi a szociálpolitikai kedvezményért cserébe könnyűszerkezetes házakat ígért a családoknak, de az építkezést egyetlen egy esetben sem fejezték be, valótlan igazolások alapján azonban mintegy 50 millió forintot jogtalanul zsebre tettek.

A Népszabadság, az Új Néplap, az RSK és a Romaweb cikkei alapján összeállította:

Paksi Éva

November elsején elhunyt szeretteinkre emlékezünk!

A hónap hírei • A hónap hírei

Paksi Éva

„mert mi nem vagyunk a meghátrálás emberei”

Tiszaburától Európáig

A Lungo Drom Országos Érdekvédelmi és Polgári Szövetség október 4-én Szolnokon, a Városi Sportcsarnokban tartotta kongresszusát, melyen **Orbán Viktor**, a Fidesz Magyar Polgári Szövetség és **Farkas Flórián**, a Lungo Drom elnöke együttműködési megállapodást írt alá.

Farkas Flórián szeptemberi számunkban úgy nyilatkozott, hogy ilyen ínséges helyzetben még nem szerveztek kongresszust, ezért csaknem 6 megyéből a küldötteknek maguknak kellett megoldaniuk az utazást. Ennek ellenére a kongresszuson több mint 1500 fő jelent meg, akik egyhangúlag, újra Farkas

Flóriánt választották a Lungo Drom elnökévé.

A kongresszuson a vendégek között láthattuk – többek között – **Antall Pétert**, a néhai miniszterelnök, **Antall József** fiát, **dr. Báthory Jánost**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal előző elnökét, **dr. Farkas Gabriella** kisebbségi szakértőt, **Halász Katalint** az Amerikai

Nagykövetség képviselőjében, **Szalai Ferenc** fideszes országgyűlési képviselőt, Szolnok város előző polgármesterét és **Túri-Kovács Bélát**, a Kisgazda Polgári Egyesület elnökét.

Farkas Flórián megnyitó beszédében szolt arról, hogy a Lungo Drom ma Magyarországon az egyik legszerve-

zettebb tömörülésnek számít, akivel minden politikai erőnek és minden személynek számolnia kell. Azért is fontos a mai nap, mondta, mert most kerül sor arra az együttműködési megállapodásra, amely folytatása annak, amelyet két évvel ezelőtt kötöttünk. Ez a megállapodás az a megállapodás, amely vissza tudja adni a Lun-

Farkas Flórián: „a Lungo Drom Magyarországon az egyik legszervezettebb tömörülés”

go Dromon keresztül a magyarországi cigányságnak a méltóságát, biztosítja társadalmi integrációját és nemzeti megbecsülését. De ez a megállapodás az a megállapodás is, mely folytatása azoknak a megkezdett programoknak, amelyet sajnos abba kellett hagyni, félbe kellett szakítani. Ilyenek voltak a lakásépítési programjaink, amelyet az Orbán-kormányval közösen indítottunk, ilyenek voltak azok a területfejlesztési programjaink, amelyet Orbán Viktor úrral közösen bonyolítottunk, és amit én egyébként ma is hiányolok, az a népegészségügyi program, amelyben először került bele a magyarországi cigányság egészségügyi helyzetének speciális módon történő esetleges kezelése, ami a maiban már nincs benne. Ez a megállapodás az a megállapodás, amelyben a magyarországi cigányságnak a képviselője a legkisebb településtől a legmagasabb szintig lesz jelen, ha úgy tetszik: Tiszaburától Európáig. Ezt a megállapodást csak akkor tudjuk megvalósítani, ha megnyerjük a Fidesszel szövetségben a 2004-es európai parlamenti, és a 2006-os országgyűlési választást. Tudom, folytatta az elnök, hogy nagyon súlyos sebeket viseltek magatokban az OCO-választás óta, és kialakult egy bal és egy jobb oldali szemlélet a cigány-társadalmon belül. Szeretném kijelenteni, hogy az én fejemben, és így a ti fejetekben sem lehet baloldali és jobboldali cigány. Csak úgy van, amely mögött emberek tízezrei, százezrei vannak, amelynek közös társadalmi kihívására csak akkor tudunk választ adni, ha a cigány-társadalom többsége összetart, s egy olyan szövetségben mint a Fidesz-Magyar Polgári Szövetséggel meg tudja valósítani azokat a kihívásokat, azokat a programokat, kérdéseket, amelyek az ország egyik legsúlyosabb kérdéseinek számíthatnak.

Orbán Viktor ajándékkal érkezett a kongresszusra, melyen a Lungo Drom megalakulásának 13. évfordulóját is ünnepelték. Orbán Viktor cigány nyelven Bibliát adott át az elnöknek,

Orbán Viktor: „Szeretnénk, ha az Európai Parlamentben is ott ülne az Önök képviselője.”

az Írásból vett ajánlással, mely így hangzik „mert mi nem vagyunk a meghátrálás emberei”.

„Azért is fogadtam örömmel az Önök meghívását, folytatta köszöntő beszédét Orbán Viktor, mert úgy éreztem, hogy ez a találkozás módját ad arra, hogy megköszönjem azt a munkát, amelyet a megelőző négy esztendőben együtt végezhattünk. Szeretném külön megköszönni Farkas Flórián elnök úrnak, hogy a kormányzati munka idején segített bennünket, és a romák életére vonatkozó előterjesztések kidolgozásában mindig számíthatunk rá. Én most nem szeretnék előhozakodni számokkal, manapság az ember még a százalékoknak, de azért engedjék meg, hogy néhány dolgot fölidézzek. 1998 és 2002 között sikerült az Önök problémáinak megoldására szánt kormányzati összeget négyszeresére, azaz négyszáz százalékkal növelni. Kérem, emlékezzenek arra, hogy a Magyar Parlament, a magyar

kormányzat nem feledkezett el a romákról akkor sem, amikor megalkotta a Széchenyi Tervet, mert a Széchenyi Terv egész Magyarország terve, s abban Önök is benne vannak. Emlékezzenek arra, hogy a Széchenyi Terv keretében bérlakásokat építettünk és kísérleti jelleggel megindítottuk az Országos Cigány Önkormányzattal a 300 roma fiatalot tartunk nyilván, akik ingyen kaptak személyi számítógépet, tekintettel az egyetemi, főiskolai tanulmányaikra. És szeretném aláhúzni azt is, s egyúttal köszönetet is mondani azért, hogy az autópálya-építésekénél és a nagy állami beruházásoknál mindig számíthatunk Önökre.

Külön programja volt a kormánynak arra, hogy ezeknél a munkáknál mind a roma vállalkozóknak, mind a roma munkavállalóknak munkalehetőséget próbáljunk biztosítani. Ugyanis Magyarországnak nem egyszerűen arra van szüksége, hogy sikeres roma művészeink legyenek, nemzetköz-

zilleg is elismert szellemi emberei legyenek a romáknak, hanem arra is szükségünk van, hogy Magyarországon egyre több legyen a roma vállalkozó, hogy minél gazdagabbak és erősebbek legyenek annak érdekében, hogy utána munkát tudjanak adni a többi embernek.”

„1997–98-as tanévben – ha még emlékeznek erre – Magyarországon mindössze 805 fő volt azon cigány fiataloknak a száma, akik állami ösztöndíjat kaptak a tanuláshoz. Nyilván Önök is tudják, hogy tanulás nélkül ma már nem megy. Ha Önök sikeresek akarnak lenni, ha Önök be akarnak illeszkedni az Európai Unióba törekvő Magyarország társadalmába, ahhoz bizony tanulni kell. S akinek a feje fölött kezd eljágni az idő, annak mindent meg kellene tennie annak érdekében, hogy gyermeke tanulhasson. Ezért volt nagyon fontos az ösztöndíjprogram. 1998-ban 805 ösztöndíjas volt, ezt a 2002-re 12.585 főre növeltük, s egy olyan döntést hoztunk, hogy nem állapítottunk meg korlátot, minden cigány fiatal, aki tanulni akar, pályázhat állami ösztöndíjra, és kap is állami ösztöndíjat. Arra biztatnám Önöket, hogy minél többen adják gyermekeiket iskolába, és fordítsanak minél több erőt a taníttatásukra, és a mindenkori kormányzat, különösen ha az polgári kormányzat lesz ismét, meg fog tenni mindent annak érdekében, hogy ne egyedül viseljék ezt a terhet.”

„Abban is egyetértés volt közöttünk, már Önök között és Mi közöttünk régóta, hogy helyes dolog, ha a magyarországi romáknak van parlamenti képviselője. Tudják ezt is kétfajta módon lehet megoldani. Az egyik megoldás az, hogy lelkiismeret-furdalástól vezetettve a politikai pártok amúgy díszként, mintegy alibiként egy-egy cigány származású embert föltesznek a parlamenti listájukra, a másik lehetőség pedig, amikor együttműködési megállapodást kötünk, hogy Önök saját jogon képvisel-

kötünk, hogy Önök saját jogon képviselhessék a saját népüket a Parlamentben.

Én azt gondolom, hogy Magyarország és a parlamentnek nem díszcírányokra van szüksége. A Magyar Parlamentnek felelős közéleti erőre, mint amilyen a Lungo Drom, van szüksége, és a Lungo Dromon keresztül önállóan és saját jogon föllépő parlamenti képviselők kellene. Örülök, hogy a Fidesz-Magyar Polgári Szövetség soraiban három ilyen parlamenti képviselőt is üdvözölhetünk. Nyilván ennek az eredménye volt, hogy Önök nagyon sikeresen vették a települési önkormányzati választásokat 2002-ben. Nem tudom tudják-e, de Önök váltak a harmadik legerősebb közéleti erővé, mert a Fidesz és a magyar szocialisták után a legtöbb képviselőt a Lungo Drom adta az önkormányzatoknak.

És most hadd mondjak néhány szót arról a megállapodás-

ról, amiről az elnök úr már beszélt, s amelyet néhány perc múlva alá fogunk írni.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Hogyan kell jó megállapodás kötni? Én tudom, hogy a romák között sok az üzletember, s különösen sok a sikeres kereskedő, tehát Önök bizonyára tudnak jó szerződéseket kötni. Valaki arra esküszik, hogy a megérzésére meg a szímatára hagyatkozik. Vannak olyan kereskedők meg üzletemberek, akik belenéznek a másik ember szemébe, és ha úgy érzik, hogy valami hatodik érzékszerv igit mondat velük, akkor belesapnak a másik tenyerébe. De kedves barátaim. Ez itt most nem egy üzleti megállapodás, hanem egy nagyon komoly közéleti megállapodás, amit ezekkel a módszerekkel nem tudunk eredményesen megkötni. Ugyanis egy közéleti megállapodásban nem elég, hogyha az egyik fél jól jár. Az sem elég, ha mind a két fél jól jár. Nekünk olyan megállapodást kell kötni,

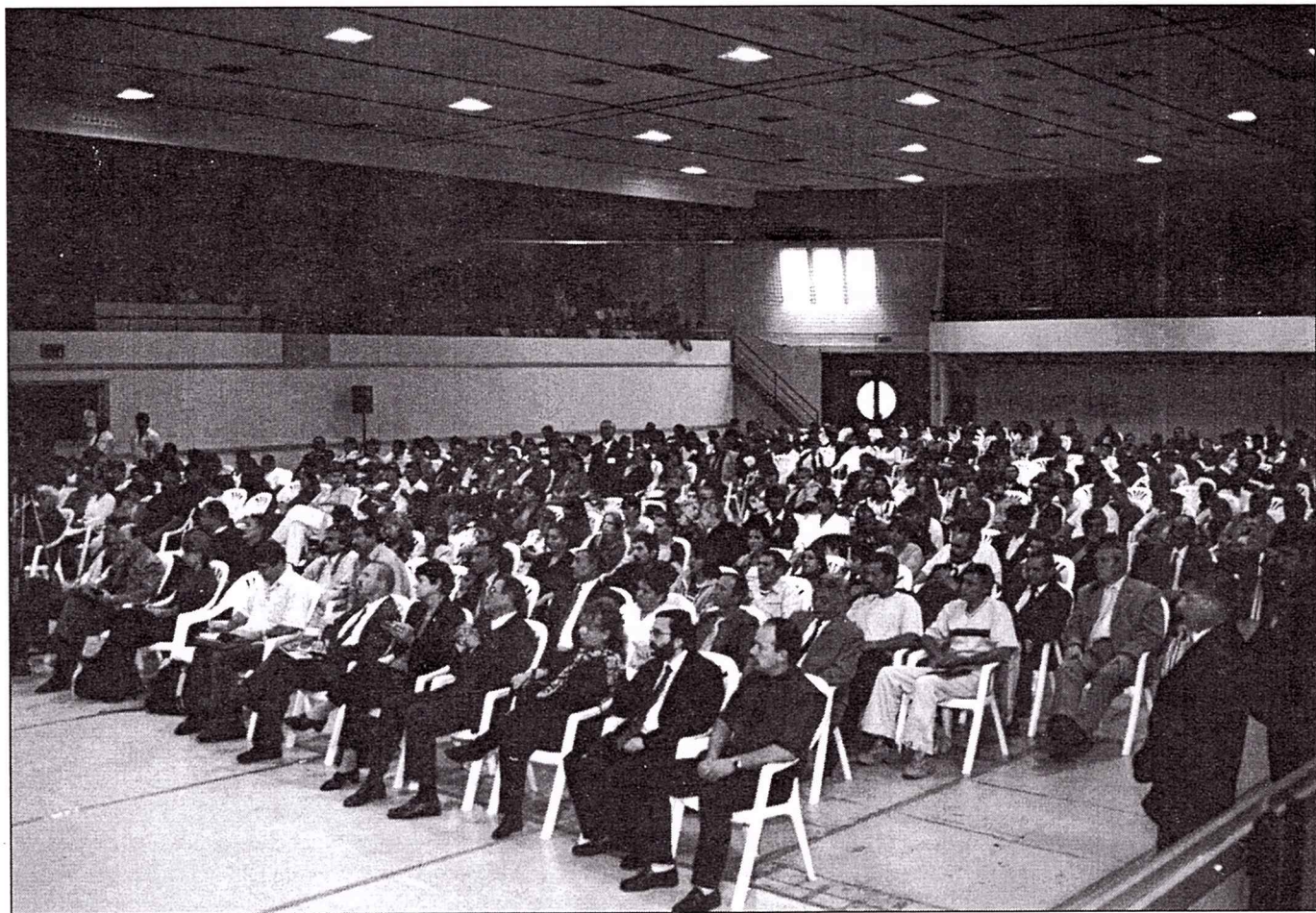
amelynek eredményeképpen Magyarország minden polgára jól jár majd. Eppen ezért ezt az együttműködési megállapodást nem a hatodik érzékszervünkre támaszkodva kötjük meg, nem is a szímatunkra, az ösztöneinkre hagyatkozva, hanem a mögöttünk hagyott esztendők közösen végzett munkájára.

Egy jó közéleti megállapodáshoz világos célok kellene. Hadd mondjak néhány szót erről a világos célról. Kedves Barátaim! Önök is láthatják mindannyian, hogy hazánkban egyre inkább sokasodnak a gondok. A korábbi lendületes fejlődés, országépítés, gyarapodás és bizakodás megtört, és átadta helyét a határozatlanságnak, a tétovaságnak, a hozzá nem értésnek, a megszorításoknak, az áremelkedésnek és a pesszimizmusnak. S ahogyan lenni szokott, amikor polgári kormánya van Magyarországnak, akkor mindig nemzeti egységre törekszünk, az egész országban él ez a vágy, s amikor szocialista kormányunk van, akkor pedig

soron következik a megosztás, amelynek ma a Lungo Drom is szenvedő alánya.

Már pedig tisztelt hölgyeim és uraim, Magyarország egy szép ország, Magyarország jó hely, és Magyarország gazdag országgá is tehető. Igaz nincsenek gyarmataink, nincsenek gazdag ásványkincseink, de így is gazdag országgá tehető Magyarország, ha a saját utunkat járjuk, gazdag országgá tehető akkor, ha a munka és a szellem adja munkánk támaszát. Olyan országgá tudjuk tenni Magyarországot, amelyet a cigány emberek is otthonuknak érezhetnek, és ahol békében meglehetnek egymással, s a nem roma származású emberekkel.

Ahhoz, hogy Magyarország ilyen ország legyen, – és a mi megállapodásunk arról szól, hogy ilyen ország legyen a hazánk – ehhez három dologra van szükségünk. Először is munkára van szükségünk. Arra van szükségünk, hogy mindenki, aki dolgozni akar, munkalehetőséget kapjon. Nem lehet családok életét segélyekre ala-

A kongresszus résztvevői.

pozni. A segély időnként szükséges, de hosszútávon nem jelent megoldást. Mindenkinek, magyaroknak, romáknak egyaránt munkára van szüksége. Nem élhetünk jól egy olyan országban, ahol olyan emberek, akik akarnak dolgozni, lehetőség híján nem jutnak munkához. A második dolog, amire szükség van, az a biztonság. Mindannyiunknak biztonságra van szüksége. Olyan Magyarországot akarunk építeni, ahol biztonságban van a tulajdon, ahol biztonságban van a család, s ahol biztonságban érezhetjük a jövőnket, a megélhetésünket is. S harmadrészt, amire szükségünk van, úgy hívják: összefogás, és egymás segítése. Vagyis Magyarországon mindenki benne van, a magyar jövő mindenkinek a számára is személyes jövőt is kell, hogy jelentsen. Minden egyes magyarra, minden egyes romára, minden egyes állampolgárra szükségünk van, hogy fölépíthessük azt a Magyarországot, amelynek érdekében megállapodást kötünk egymással.

Ha van bennünk kellő erő és akarat, hogy összetartsuk, ha kell a két kezünk erejével is, akkor Magyarország olyan országgá tehető, mint amiről a megállapodás szól. Ezért is írom alá a Fidesz-Magyar Polgári Szövetség részéről nagy örömmel, az Önökkel kötendő megállapodást.

Végezetül engedjék meg, hogy egy olyan kérdésről is beszéljek, amelyről nem biztos, hogy más alkalmakkor szót tudunk váltani. 2004. május 1-jétől mindannyian az Európai Unió polgárai leszünk. Önök is. Minden magyar állampolgár az Európai Unió polgára lesz. Azok a változások, amelyek bekövetkeznek, azok nem az Önök feje fölött, nem a mi fejünk fölött fognak megtörténni, hanem az Önök saját személyes életében, a családjaik életében. Az a feladatunk, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás érdekében, minden egyes család, aki Magyarországon él, roma és nem roma egyaránt nyertese legyen a csatlakozásnak.

Fotók: Nyári Gyula

Szeretném, ha tudnák, hogy nem lesz mindenki automatikusan nyertese ennek a csatlakozásnak. Nem lesz önmagától nyertese. Önmagától nyertesei lesznek ennek a történetnek azok, akik ma is biztos állással rendelkeznek, akik nyelveket beszélnek, s akik olyan vállalkozásoknál dolgoznak, ahol a béreket ugyanolyan gyorsan tudják emelni, mint ahogyan majd az árak növekednek. De Magyarország többsége nem ilyen ember. Mi azt szeretnénk, ha mindenki nyertese lenne ennek a csatlakozásnak, ehhez azonban kormányzati és parlamenti segítségre van szüksége a nyugdíjasoknak, a kis- és középvállalkozásoknak, a mezőgazdaságból élőknek, s a dolgozni akaró cigány családoknak is. Kedves barátaim. Fontos, hogy Önök is magukénak érezzék Magyarország jövőjét. Ezért nagyon fontos, hogy a magyarországi cigányságnak teljes jogú, saját jogon alapuló parlamenti képvisellete legyen Európában is. Az Európai Parlamentben is szeretnénk, ha az Önök képviselője ott ülne. Tárgyalásokat folytatunk erről az Elnök Úrral, és azt tudom ígérni Önöknek, hogy megoldást fogunk találni

arra, hogy a Lungo Drom számára alkalmas, elfogadható, sajátjának érzett személy az Európai Parlamentben képviselhesse a magyarországi cigány embereket."

Farkas Flórián immár újra választott elnökként köszöntötte a kongresszus résztvevőit. Kétféle politikus van – mondta. Aki már veszített, és aki még nem. A Lungo Drom elmondhatja magáról, hogy mindketön túl van. Most abba nem kívánok belemenni, hogy az utóbbi miért történt. A politikában általában az a jellemző, ha egy párt veszít, minden biztonnyal gyengül, esetenként széthullik. A Lungo Drom ennek az ellenkezőjét bizonyította be. Erősödött és megtartotta politikai bázisát. Alig van település Magyarországon, ahol cigányember él és a Lungo Drom sejtje, vagy szövetségesei ne lennének jelen. Ez így lesz ma, és így lesz holnap is. A mai és a holnapi politikának ezzel számolnia kell. Az okos politikus pedig nem lenyomni akarja ezt, hanem felkarolni és segíteni. A Lungo Drom olyan hazában, olyan országban akar élni, ahol lehet dolgozni, nem munkanélküli, nem szociális segélyt

kap csupán. És ostoba is az a politika, aki eltartani akar egy 800 ezres tömeget. Emberhez méltó munkát akarunk, nem közhasznú és nem közmunkát, amely állandósítja a szegénységet Magyarországon, állandósítja a cigányságon belül. Olyan országot akarunk, ahol úgy vagyunk teljes értékű magyar állampolgárok, hogy ebben az országban otthon érezhetjük magunkat.

Az uniós csatlakozással kapcsolatban az elnök az alábbiakat mondta: 15 évvel a rendszerváltás után is érzi a magyarországi cigányság azt a gyógyíthatatlan sebet a saját testén, ami a rendszerváltás miatt következett be. Még a mai napig nem heverte ki a rendszerváltásból ránk maradt hátrányt. És most egy sokkal nagyobb kihívás előtt állunk. Úgy akarják, hogy európai polgár legyen a magyarországi cigányság, hogy a maga szegénységét, nyomorúságát viszi Európába. A cigányság az Unió pozitívumait csak akkor tudja élvezni, ha a folyamatokban részt vesz. Magyarország csatlakozása akkor fog ténylegesen megtörténni, ha a cigányság is képes lesz a csatlakozásra.

„10 éves a Kisebbségi Törvény”

„10 éves a Kisebbségi Törvény” címmel a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal kétnapos nemzetközi konferenciát szervezett Budapesten, a Magyar Néprajzi Múzeumban október 7-9-én.

A nemzetközi tanácskozás célja, az 1993-ban elfogadott Kisebbségi Törvény kimunkálása időszakában megfogalmazott gondolatok és kisebbségpolitikai álláspontok, vélemények, elképzelések számbavétele, az intézményes kisebbségvédelemhez vezető út elemzése, az eltelt 10 év kisebbségpolitikai törekvéseinek és eredményeinek szakmai megvitatása, a Kormány és a kisebbségek közötti párbeszéd erősítése. A konferencia – a szervezők szándéka szerint – lehetőséget teremt a magyar nemzetiségi törvény érdemeinek és hiányosságainak megtárgyalására, a kisebbséget közvetlenül érintő joganyag folyamatban lévő módosításának tudományos megalapozására.

A konferenciát **Heizer Antal**, a NEKH elnöke nyitotta meg. Megnyitójában az elmúlt 10 évet kulcsidőszaknak nevezte a joganyag továbbfejlődésében és reményét fejezte ki, hogy az új kisebbségi törvény tervezetét hamarosan az országgyűlés elé lehet terjeszteni.

Szabó Vilmos, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára köszöntőjében utalt rá, hogy a törvény egyhangú elfogadása történelmi esemény volt, annak jelentőségét az ENSZ és az EBESZ is elismerte. A módosítás a helyenkénti negatív tapasztalatok miatt vált időszerűvé, sőt sürgetővé.

Szászfalvi László, az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságának elnöke aggályosnak tartja, hogy az utóbbi egy hónapban lelassult a kisebbségi törvény módosításának folyamata, észrevételét a miniszterelnöknél is jelezte, ám választ még nem kapott. Szászfalvi hozzátette: a jogszabály módosítására vonatkozó normaszöveget mielőbb látni sze-

retné, hiszen így a vita is könnyebb lenne ebben a témában. A kisebbségi bizottság elnöke szerint minden jel arra utal, hogy a kormány az Országgyűlés határozata ellenére – amely ez év végéig ad határidőt a módosítás benyújtására –, nem tudja teljesíteni a megjelölt időpontot. Szászfalvi mindezt arra alapozta, hogy szerinte a kormány második félévi jogalkotási tervében nem szerepel a kisebbségi törvény. Világos szándékot szeretnék végre látni az érintettektől arra vonatkozóan, hogy valóban mindannyiunk közös érdeke a jogszabály módosítása – mondta.

Telesi László romaügyekért felelős politikai államtitkár véleménye szerint az új élethelyzetek és kihívások miatt van szükség a változtatásokra. Erősíteni kell a helyi önkormányzatok helyzetét pénzügyi szempontból is. Telesi fontosnak tartotta a legszélesebb konszenzus kialakítását a módosítások kivitelezéséhez, ugyanakkor megjegyezte: a változtatások késedelmei nem mindig a kormányon múlik.

Christoph Pan, az Etnikai Csoportok Dél-Tiroli Intézetének vezetője, az Európai Népcsoportok Föderalista Uniójának korábbi elnöke üdvözölte Magyarországot, mint az első olyan európai államot, aki szembenézett a kihívásokkal, reagált rájuk. Értékelése szerint sikeres volt a kisebbségi törvény. Kiemelte, hogy csak Magyarországon van teljesen független kisebbségi ombudsman és ez még az EU-gyakorlatban is egyedülálló.

A kétnapos konferencia összegzéseként Heizer Antal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke a Népszabadságnak nyilatkozva elmondta, hogy Európából nézve szebbnek tűnik a magyarországi ki-

sebbségpolitika, mint ahogyan belülről látjuk. Egy dél-Tiroliban készült elemzés szerint a kontinens országai közül hazánk kisebbségvédelmi szempontból az élmezőnyben foglal helyet. A kedvező külföldi megítéléstől függetlenül a kormánzatnak kötelessége hozzájárulni, hogy a kiépített kisebbségi önkormányzati rendszer valós tartalommal töltődjön meg, és ahhoz, hogy erősödjön a kisebbségi identitás, nyelvapolás és érdekképviselet. Még mindig kevés a kisebbségek saját kezelésében lévő intézmény. Heizer Antal szerint ezen a helyzeten is javítani kell,

a stabil és hosszútávú finanszírozáshoz további jogszabályi garanciákra van szükség.

A kormányzat kisebbségi választói névjegyzék bevezetését tervezi. Az elképzelés szerint a kisebbségi önkormányzati választásokon csak azok lennének választók és választhatók, akik szerepelnek a névjegyzékben. A konferencián elhangzott hozzászólások alapján továbbra is megoszlanak a vélemények a névjegyzék bevezetésének indoklásáról, de a NEKH elnökének véleménye szerint a kisebbségi vezetők és a szakértők többsége támogatja az elképzelést. – paksi –

A magyar országgyűlés 10 évvel ezelőtt, 1993 július 7-én fogadta el az 1993 évi LXXVII. törvényt a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól.

10 éves a kisebbségi törvény címmel a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal október 7–9-én nemzetközi konferenciát tartott a Néprajzi Múzeumban. Ehhez kapcsolódva a múzeum kamarakiállítást rendezett.

A kiállítás felidéri az ezredéves kiállítás néprajzi falujának tizenkét nemzetiségi házát Bemutatja továbbá a 19–20. század fordulójára anyanyelvi oktatásának néhány emlékét, s az egyes etnikumokra jellemző vallási gyakorlat tárgyait.

A közelmúlt s a jelen felidezésében szintén nagy szerepet kapnak az oktatás és a kultúra tárgyai: tankönyvek, irodalmiművek, kalendáriumok, az etnikus identitást erősítő emblemikus tárgyak, így például szentképek, viseletek s más népművészeti alkotások.

Himnusz

Himnusz. Szent óda, vallásos dicsőítő ének, nemzeti fohász, ünnepélyes költemény. Nemzetünk imájának is tiszteljük. A magyar Himnusz megalkotására annak idején a Magyar Tudományos Társaság pályázatot írt ki, melyre az ország legjelesebb költői, zeneszerzői jelentkeztek. A legkiválóbbak sorából választották ki Himnuszunkat.

A legmagasztosabbat, a nemzet lelkületét legjobban kifejező, a Magyarországot dicsőítő szent ódát, melyet azóta is minden jeles ünnepünkön énekelünk, s az olimpiákon, világversenyeken oly áhitattal és sokszor könnyes szemmel hallgatnak meg győztesünk. A Magyar Tudományos Akadémia e célra alakított tudósokból álló grémiuma, költők, tudósok, zeneszerzők emelték a nemzet imájának rangjára.

A Himnusz egyik jeles alkotója az a **Kölcsey Ferenc** volt, aki híres költőként és szónokként szolgálta a hazát, és képvise-

selte a Pozsonyi Országgyűlésben Szatmár vármegye polgárait. Fejet hajtottam sír-

emléke előtt Szatmárcsékén, ahol megcsodáltam a világhírű fából faragott csónakfejűkét. E szent helyen gyűlik össze egyszer egy évben a haza értelmiségeinek java, hogy áldozzon a költő emlékének. A magyar nemzeti fohász dallamát a Gyulán született **Erkel Ferenc** alkotta meg, akinek harmóniáján magam is játszottam néhány sort.

Ezekkel a gondolatokkal csupán azt kívántam érzékeltetni, mekkora értéke van egy nemzeti imának, amelynek minden sora, dallama átjárja szívünket-lelkünket, s felemelő érzéssel tölt el. Felemel, s a haza iránti szeretetünket is kifejezésre juttatja érzelmeinkkel. Nehéz erről szólni, szavakba önteni, s megfogalmazni mit is jelent a Himnusz a romáknak, e kettős identitással megáldott embereknek, akik állampolgárságukat illetően magyarok, ám roma nemzetiségűek, akiknek ősei ezer éves vándorlásaik során Hátsó-Indiából, Pandzsab ál-

lamból indulva oly sok viszontagság, üldöztetés után vándoroltak kontinenseken keresztül, a világ országútjain, s jutottak el a Kárpátok övezte medencébe, ahol ezer és ezer megpróbáltatásokat átélve, s túlélve megtelepedtek, s választották maguknak e hazát.

Magyarország a romák választott hazája. S ennek évszázadok során számos jelét adták, s bizonyították ragaszkodásukat, hazaszeretetüket iránta. Eredményeik, sikereik a haza megbecsülésének értékét növelték/növelik világszerte. Gondoljunk a zenére, irodalomra, táncra, világhírű kultúránkra, mese és mondavilágunk kincseire, bizonyítván, hogy nem alábbvaló kultúra a többitől, s megbecsülésnek örvend. Ha roma fiatal sportoló valamelyik világversenyen, olimpián, Európa vagy világbajnokságon a győzelmi emelvény tetején áll, éppen olyan áhitattal, s nem ritkán könnyes szemekkel hallgatja végig a magyar Himnuszt, amelyet sajátjának tekint.

Romákként azonban származásukból eredően van saját Himnuszuk is. Ez eszembe sem

jutott volna, ha nem olvasom az újságokban a hirt arról, hogy az Országos Cigány Önkormányzat egyik legutóbbi ülésén megszavazta és elfogadta a romák Himnuszát. Nem tudom tájékoztatásainkban ered-e vagy másból, de az tény, hogyha emlékezetem nem csal, akkor az I. Roma Világkongresszuson még 1972-ben elfogadták a romák Himnuszát, melyen részt vett **Lakatos Menyhért** író és **Choli Daróczy József** költő és műfordító is. Így nem csupán teljesen felesleges volt és jogtalan is, hogy az Országos Cigány Önkormányzat döntsön egy ilyen kérdésben, amely nem is tartozik a hatáskörébe, kompetenciájába.

Nem is szólva arról, hogy mind a mai napig nem tudatták az ország roma közvéleményével a döntésük eredményét. Alapvető követelmény, hogy erről a legilletékesebbek is értesüljenek. Jelenleg ugyanis a roma Himnusz legalább három változatát éneklik a romák a rendezvényeiken országosan.

Farkas Kálmán

ROMA FÓRUM

A szerkesztő-riporter, **Joka Daróczy János** csak kapkodta a fejét a rengeteg szám, a milliók hallatán, s amikor megsokalta, mert képtelen volt megjegyezni, közbe szólt: „Ennyi számot képtelen az ember megjegyezni, fejben tartani.” Pillanatszerűen csend lett.

A Roma Fórum október 16-ai adásának beszélgető partnerei voltak **Teleki László** romaügyi államtitkár, **Kolompár Orbán**, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke, és **Oláh József**, a Diplomás Romák Szervezetének elnöke és a házigazda, **Joka Daróczy János**. Ki tudja még számon tartani is, hányadszor került terítékre a romák élethelyzetének javításával kapcsolatos fórum, kerekasztal beszélgetés, vita, s mindannyiszor, mint most is, csak a számokig, az elképzelésekig, a tervekig jutottak, tovább nem.

Számfényvesztés

Ez már valóságos számfényvesztés. Csak úgy dobálóztak a milliókkal a kerekasztal résztvevői, amikor a szerkesztő rákérdezett: hol, kiknek a birtokában van a rengeteg millió, amit a romák élethelyzetének javítására szánnak, s mikor, hogyan lehet ezekhez hozzájutni? És egyáltalán tudnak-e ezekről a legilletékesebbek: a romák? S mintha itt elfogyott volna a tudomány, a levegő. Végül is kiderült, hogy éppen a romák nem tudnak ezekről, senki nem tájékoztatja őket. Pedig ezer(!) roma önkormányzat várja a tiszta beszédet, s főleg a pénzt. S aztán szóba kerültek az újabb „világ-

megváltó” tervek, elképzelések arról, hogy hol, mely szervezeteknél kell pályázni a roma önkormányzatoknak, s milyen szerepük van azoknak, akik a régiók különböző testületeibe bekerülnek, akiket 3–4 község roma önkormányzata választ ezekbe a testületekbe. S elhangzott: számítógépekkel látják majd el a roma önkormányzatokat, hogy kommunikálni tudjanak egymással. Csak éppen arról esett kevés szó: lesz-e alkalmas munkaerő – s mikor –, akik ezeket a technikákat alkalmazni is tudják.

Csaknem félezer(!) cigánytelep vár „elpusztításra”, felszámolásra. Újabb hatalmas szá-

mok, újabb milliók röpködtek a levegőben, s azon kezdett morfondírozni a Fórum, mikorra is kerülhet sor ezek teljes felszámolására.

Sok beszéd szegénység – tartja a mondás. Nem tudom mikor lesz, s meddig várhatunk egy olyan Roma Fórumra, amelyen bejelentik: egy, akár egyetlen egy roma telep felszámolása megtörtént. Ez lenne a hír, ez lenne a szenzáció. Abba kellene már hagyni végre a számokkal való számfényvesztést! Meddig tart még a porhintés?

Beszéljenek végre a tények.

(-kas.)

Esélyegyenlőség a foglalkoztatásban

Esélyegyenlőség a foglalkoztatásban címmel a Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztérium és a Miniszterelnöki Hivatal Esélyegyenlőségi Kormányhivatala szervezésében tartottak nemzetközi konferenciát október 13-án és 14-én Budapesten.

A konferencia az esélyegyenlőségi politika prioritásairól és az EQUAL közösségi kezdeményezésben való magyar részvételről szólt.

Az Európai Unió Strukturális Alapjai az elérhető források hat százalékának erejéig támogatnak kisebb, szűkebb célterületre fókuszáló, kísérleti jellegű, de igen nagy jelentőségű programokat, melyeket „Közösségi Kezdeményezéseknek” neveznek. Az EQUAL Közösségi Kezdeményezés az esélyegyenlőségi stratégia formálásának kísérleti műhelye, melyet az Európai Szociális Alap (ESZA) támogat.

Az EQUAL Program keretében megvalósított projektek közös jellemzője az újszerű megoldások keresése, a kísérleti jelleg, mely, ha sikeres, modellként szolgálhat az esélyegyenlőségi politika további formálásában. További közös jellemzője e projekteknek a tag-

országok tapasztalatainak megosztása. Egy-egy projekt több tagország bevonásával, nemzetközi együttműködéssel valósul meg. Így lehetőség nyílik arra, hogy a tagországok egymás tapasztalataiból is tanulva, a jó megoldásokat adaptálva fejlesszék saját esélyegyenlőségi politikájukat.

Az EQUAL Program 2000–2006 közötti „első körében” 1371 projekt indult el az EU 15 tagállamában, míg két Phare ország, a Cseh Köztársaság és a Magyar Köztársaság kísérleti jelleggel vesz részt a megvalósításban. A kísérleti időszakban a Magyarország részvételét a Phare program pénzügyi keretei biztosítják. A teljes jogú tagállami státusz megszerzése után, 2004-től a

magyar EQUAL Program megvalósítására az Európai Unió előzetes pénzügyi terve 26,8 millió Eurót állapít meg, mely forrás pályázati úton lesz elérhető a magyarországi szervezetek számára.

A konferencia megrendezésére a „Nők munkaerőpiaci re-integrációja” elnevezésű programja keretében került sor, annak záró rendezvényeként. E program egyike azon kísérleti projekteknek, amelyek az EQUAL program magyarországi előfutárainak tekinthetők. A Program megvalósításában a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium és az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal együttműködő partnerei voltak a Dán Királyság Foglalkoztatási Minisztériuma, a

Dán Királyság Esélyegyenlőségi Miniszteri Hivatala, a Dán Esélyegyenlőségi Kutatóközpont és az EURA cég.

Dr. Lévai Katalin
esélyegyenlőségért felelős
tárca nélküli miniszter

A konferencia résztvevői.

Fotó: Nyári Gyula

A konferencia meghívottjai azok a szervezetek voltak, amelyek az EQUAL pályázati források jövőbeni felhasználói lesznek, lehetnek.

A konferenciát *dr. Lévai Katalin* esélyegyenlőségért felelős tárca nélküli miniszter és *Burány Sándor* foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter nyitotta meg. Dr. Lévai Katalin bevezetőjében a magyar esélyegyenlőségi politika prioritásairól szólva kijelentette, hogy a létező kirekesztés gyakorlata nem csak egy bizonyos társadalmi csoport, hanem az egész demokrácia ellen irányul. A miniszter asszony utalt arra, hogy a romák a rendszerváltás egyértelmű vesztesei, részükre átfogó integrációs programok készülnek, melyek finanszírozása 2004. május 1-je után az EU – Strukturális Alapokból történik majd. A nyáron meg-

tartott Regionális Roma Konferencián bejelentett „Roma Integráció Évtizede” program 2005-ben indul, melynek az oktatás, a foglalkoztatás és az egészségügy lesznek a prioritásai.

Burány Sándor foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter előadásában többek között szolt arról, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok között a romák állnak az első helyen. Ma Magyarországon mintegy félmillió inaktív ember (nem regisztrált munkanélküli) szinte semmilyen végzettséggel nem rendelkezik, vagyis a munkaerőpiaci esélyeik nagyon csekélyek. A

foglalkoztatás növelése az esélyek növelését is feltételezi, melynek alapja a szakképzés. Az EU-csatlakozást érintve a miniszter elmondta, hogy az Unió felnőttképzésre, átképzésre, szakmai programokra nyújt majd támogatást. A jövő évi költségvetés 62 milliárd forintot különített el erre a célra, melyből a magyar fél 15 milliárdot vállal.

A konferencia előadói között volt *Marie Donelly* is, az Európai Bizottság Foglalkoztatási és Szociális Ügyek Főigazgatóság Közösségi Kezdeményezések Főosztályának vezetője, aki arról szolt, hogyan formálódik az Európai Unióban

Burány Sándor
foglalkoztatáspolitikai
és munkaügyi miniszter

az esélyegyenlőségi politika és hogyan támogatják annak megvalósítását olyan gyakorlati eszközökkel, mint amilyen például az EQUAL Közösségi Kezdeményezés.

A konferencia első napján három európai uniós tagország, Dánia, Ausztria és Portugália képviselői osztották meg az EQUAL program eddigi megvalósítása során szerzett tapasztalataikat és mutattak be sikeres projekteket. Ezt követően három, a Phare program keretében megvalósított magyar EQUAL, illetve EQAUL jellegű kísérleti projekt mutatta be elért eredményeit.

Paksi Éva

Az EQUAL-programról közérthetően

EQUAL – Új program a munkaerő-piaci diszkrimináció elleni küzdelem támogatására

Az EQUAL-program (az equal szó jelentése: egyenlő), mint elnevezése is mutatja, olyan kísérleti, innovatív projektek megvalósítását támogatja, amelyek a munkaerőpiacon az egyenlő esélyek megteremtésére és a diszkrimináció különböző formáinak felszámolására irányulnak, ideértve a nemek közötti megkülönböztetést, az etnikai alapú és a szociális diszkriminációt.

A többi európai országhoz hasonlóan Magyarországon is problémát jelent, hogy az állampolgárok bizonyos csoportjait az átlagnál jobban sújtja a munkanélküliség. Ilyenek a társadalom szélére szorultak, a fogyatékosok és a nők csoportja. Ez azt jelenti, hogy a munkaerőpiacon nem mindenki indul egyenlő eséllyel. Annak érdekében, hogy az ezeket a csoportokat érintő diszkrimináció leküzdhető legyen, és egyenlő esélyeket teremtsünk számukra, az EQUAL program új módszerek kifejlesztését és azok elterjesztését tűzte ki célul.

Az EQUAL alapelvei

Annak érdekében, hogy az EQUAL program keretében finanszírozott projektek elérjék a kívánt eredményt, számos alapelv került meghatározásra.

Tematikus megközelítés

Annak érdekében, hogy az EQUAL program keretében indított projektek összhangban legyenek az európai foglalkoztatási stratégiával (EES), az Európai Bizottság kilenc témakört jelölt ki. Minden egyes ország saját maga dönti el, hogy a kilenc témakörből melyiket választja. A menedékkérőkre vonatkozó kilencedik téma mindegyik országra nézve kötelező.

A témák meghatározása széles körű és a tagállamok tapasztalatai azt mutatják, hogy kialakításától függően számos projekt több témához is illeszkedhet. Ha a pályázók nem tudják eldönteni, melyik témakörbe sorolják a projektötletüket, célszerű felvenni a kapcsolatot az EQUAL Nemzeti Prog-

ramirodával, amely segítséget nyújt a projekt kialakításához és a pályázat témájának kiválasztásához

Az EQUAL kilenc témaköre (tematikus területek):

1. Foglalkoztathatóság
 - A) A munkaerőpiac szempontjából hátrányos helyzetű emberek munkaerőpiacra való belépésének vagy visszailleszkedésének segítése;
 - B) A rasszizmus és az idegengyűlölet leküzdése a munkaerőpiac tekintetében;
2. Vállalkozás
 - C) A vállalkozásindítás lehetővé tétele mindenki számára a vállalkozás beindításához és a munkahely-teremtési lehetőségek feltárásához és kihasználásához szükséges eszközök biztosításával;
 - D) A szociális gazdaság (harmadik szektor) megerősítése elsősorban a közösségi szolgáltatásokra irányulóan, különös tekintettel a munkahelyi minőség javítására;
3. Alkalmazkodóképesség
 - E) Az egész életen át tartó tanulás és az olyan „befogadó” munkahelyi gyakorlatok támogatása, amelyek a munkaerőpiaci diszkrimináció és egyenlőtlenlégek szempontból érintett emberek álláshoz jutását és munkában maradását segítik;
 - F) A vállalatok és alkalmazottak strukturális változásokhoz való alkalmazkodásának, az információs technológiák és más új technológiák használatának segítése;
4. Nők és férfiak esélyegyenlősége
 - G) A munka és a családi élet összehangolásának segítése, a munkaerőpiacot egy időre elhagyó nők és férfiak visszatérésének segítése rugalmasabb és hatékonyabb munkaszervezeti formák és támogató szolgáltatások kialakításával;
 - H) A nemek közötti munkaerő-piaci különbségek és a foglalkozási szegregáció csökkentése.
5. Menedékkérők
A projektek az EQUAL Közösségi Kezdeményezés keretében akkor támogathatók, ha a fenti kilenc témakör valamelyikébe besorolhatók.

Készült a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatásával.

KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor

Egy jó újságíró sohasem lehet elégedett, hiszen pontosan tudja, hogy azt az irdatlanul sok feladatot: azt a temérdek két-

séget, válságot, leleplezett kétszínkedést, dicsérhető követhetőségeket, felgyülemlett tapasztalást – mindazt, ami tollára kívánczik – nemhogy egy emberélet, de egy-két emberöltő alatt is képtelen lenne papírra vetni. Az újságíró ezért mindig versenyt fut az idővel, s folyton dohog. Ha az, aminek hívják (igazi zszurnaliszta), mindig a közélet visszásságain berzenkedik. A közírók, épp ezért, akár a fák: állva hálnak meg. Utolsó

percükig makacsul védik az örök kisember igazát.

Lapunk főmunkatársának, **Farkas Kálmán**nak is ez a maga vállalta szerep jutott. Örömmel jelenthetjük, hogy megjelent az **Ember a viharban** című kötete.

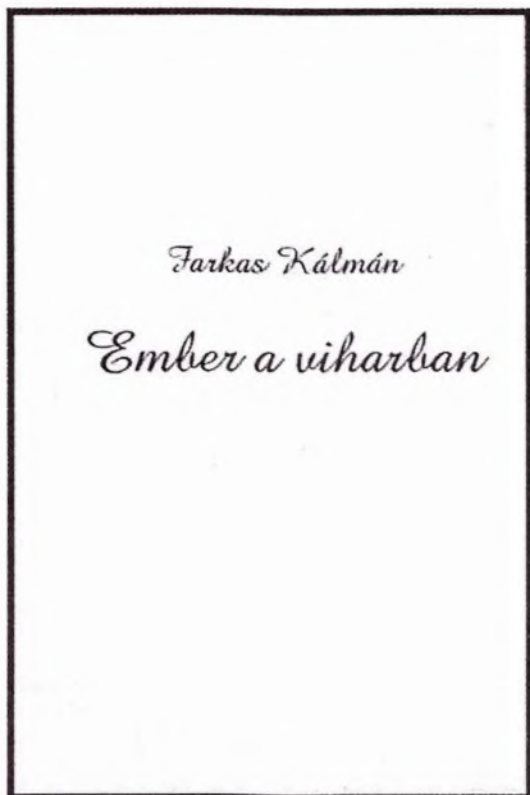
Az 50-es, 60-as, 70-es évek egyik kiemelkedő hírlapműhelye – a Szabolcs-Szatmári Néplapból lett Kelet-Magyarország – hétköznapjait bemutató visszaemlékezés önmagában is figyelmet érdemelne. Az írástevő azonban nem akárki, Magyarország első – immár fél évszázada a pályán levő – cigány újságírója.

Farkas Kálmán most sem hazudtolja meg eddigi önmagát. Kedélyesen, szelíd iróniával emlékezik. Láttatja ugyan a hétköznapok küzdelmeit, de utólag sem kovácsolja hősiességgé hajdanvolt bátorságait. A visszaemlékezésből kitetszik, hogy – ellentétben

sok mással, anyagi jóval és megbecsüléssel – a gondolati szabadságban Farkas Kálmánnál sosem volt hiány. A hősn innen, a bátoron túl töltötte be újságírói tisztét. Életútja s életírása egyaránt bölcs embert mutat, aki mindenképpen végrehajtja és kiküzd, ami adott helyen, és adott időben megvalósítható. Kétségtelen, hogy kora – erről is bőven olvashatunk a könyvben – sokszor borzasztóan szűk mozgásteret hagyott, ám ő ennek ellenére is tette a dolgát. Ahogy lehetett. Lehetett becsülettel is! Farkas

Kálmán a memoár-írásban is tisztességes maradt. Nem tupirozta föl az érdemeit, nem tapasztott anekdotát anekdotára, nem mázolt színéssé semmit, ami szürke volt, vagy színement. Látszik, hogy a tanulságokat elsősorban a hivatásban nemzedékét követő újságíróknak, és – önvizsgálat gyanánt – a könyvben többnyire monogramok mögé bújtatott, egykori kollegáknak szánta.

Szélesebb olvasóközönség számára jelenthet – akár katartikus élményt – a könyvben szereplő másik, szintén önéletrajzi indíttatású elbeszélés, a „*Boldogtalanságra ítélve*”. Ez a példázat átlépi azonban a tényirodalom és a szépirodalom közt húzódó, olykor igencsak keskeny határmezsgyét, mert jócskán túlmutat a család belső életén. Kétféle cigány magatartás ágaskodik egymásra. Ökrös Mari – a már több Farkas-műben megcsodált anyatípus – útja, amely a maga önfeláldozó módján, megaláztatásokat is tűrve, hihetetlen önkizsákmányolások árán, de belülről jelent kohéziós erőt a cigány közösség fennmaradásához, felemeléséhez. De ott a másik – nem kevésbé szenvedésekkel teli, önsanyargató – út is, amit az elbeszélésben ősz Madonnaként emlegetett másik anya-alak testesít meg. Ő nem egyszer szerettei kárára, de szintén a boldogulásuk érdekében igyekszik a magyarsághoz idomulni, elszakítva a régi szálakat. „Mi már kifelé megyünk a cigányságból” – ez a programja, amire az életét teszi. Többet ennél illetlenség lenne kifecsegni. Kinek volt igaza? A szegregáció, az identitás, az asszimiláció, ezektől a mára már csak félig-meddig idegen szavaktól, ám a cigányság számára nagyon is húsba vágó fogalmaktól hangos a honi média. Farkas Kálmán publicisztikái után, ezzel az elbeszélésével is hitet tesz ebben a kérdésben, amikor közzéteszi – ezúttal szépírói – állásfoglalását. Most nem adja könnyen! Az olvasókat készíti a tanulságok levonására. Dönteniük kell. A két út ugyanis nem lehet egyszerre járható és igaz. (Úgy hírlík, a pokolba vezető út is jó szándékkal van kikövezeve.)

A könyvet az Oktatási és Továbbképzési Alapítvány gondozta, a szerkesztőségünk címén is megrendelhető.

Szociológiai, csoportlélektani és néprajzi tanulmányok tucatjai nem képesek olyan pontosan feltárni egy nép szokásrendjét, a hagyományok viselkedés-kötöttségeit, a népi világlátás gyökereit, s azok időszerű állapotát, mint egy – az adott korban eleven – jól sikerült népmese. A mesekultúra megőrzése különösen nagy fontossággal bír egy olyan nép esetében – mint amilyen a hazai cigányság is, amelynek írásbelisége csak nagyon későn alakult ki, illetve még ma is alakulóban, átalakulóban van. A kultúra átadása a cigányok között hosszú évszázadok során szinte kizárólagosan a szóbeliség eszközeivel folyt, így a népmesék hagyományörökítő, köztapasztalat-átadó szerepe jóval nagyobb, mint más európai mesék esetén. Korunk nem különösebben kedvez a – cigányok körében az átlagnál még ma is messze gyakoribb – mesélő alkalmaknak: a hagyományos közösségek felbomlása, a kisiskolás korban bekövetkező párhuzamos kultúrelmény, a mozgóképes tömegkommunikáció térnyerése, de az asszimilációs törekvések is ellenirányba hatnak. Ugyanakkor a közösségi kíváncsiak egy másik szintjén – az önazonosság-örzés, illetve újratemtés részeként – az iskolai népismeret-tanítás következtében felerősödött a hiteles roma olvasmányok (s benne a mesekincs) elérhetőségének igénye is.

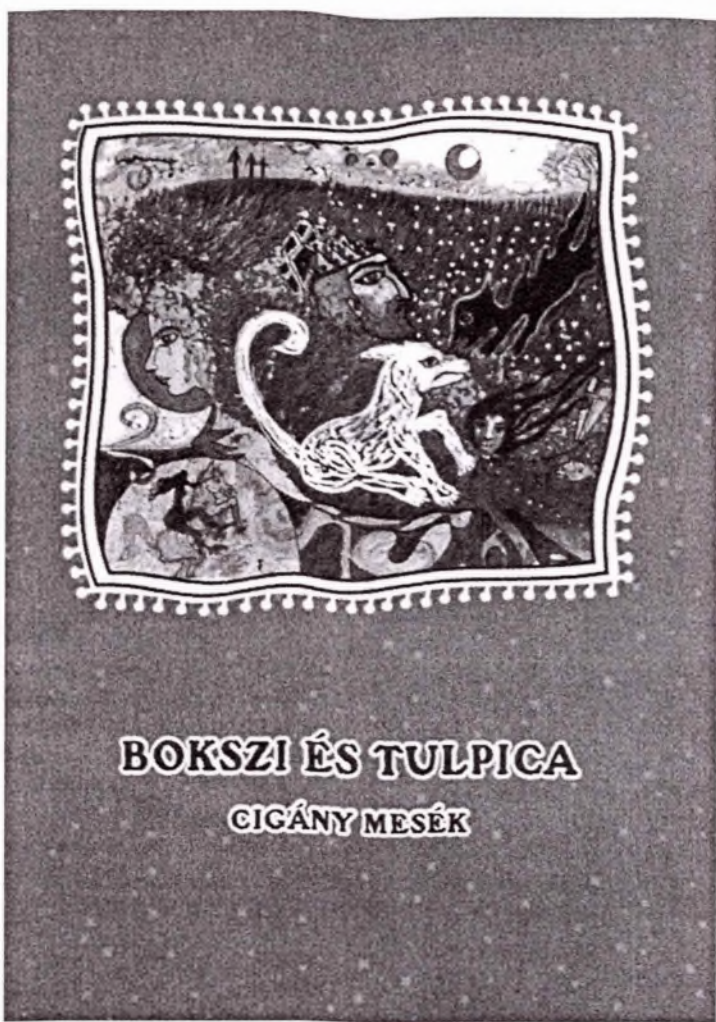
Ezt az örvendetesen megnőtt igényt igyekszik kielégíteni, és egyben táplálni a *Boksz és Tulpica* című kötet közreadásával az Oktatási és Továbbképzési Központ Alapítvány is. A **Paksi Éva** szerkesztésében megjelent válogatás a szegkovács cigányok körében **Sáfár Sándor** és **Wuscher Anna** által gyűjtött tizenkét 1941–1988 között rögzített mesét tesz most közzé.

Sáfár Sándor 1955–1958-ban, az Alföldön gyűjtött meséiből – **Jékely Zoltán** átdolgozásában – a Móra Könyvkiadó „Szögkirály” címen már 1973-ban közreadott egy válogatást. Noha – egykori tanítványával, feleségével, Wuscher Annával, sokkal nagyobb és értékesebb mesekincset derítettek fel, a Noran

Könyvkiadó 1999-ben pontosan ugyanazokat a Móránál megjelent meséket tartotta érdemesnek a „Betyár volt-e Cigány Jóska?” cím alatti újraközlésre. (A mesék szövegét ekkor **Jónás Tamás** gondozta, igazította át).

Ízes, izgalmas mesék maradtak tehát továbbra is a szellem-sírban, egészen mostanáig. E mostani könyvben kifejezetten felnőtteknek szánt, itt-ott pikáns fordulatokban is bővelkedő történetek kaptak helyet. A világot igazgató szerelem körül forognak

ugyanis az események valamennyi történetben. Ezek a mesék átdolgozatlanok maradtak, a magnószalagokról gépelt elsárgult lapokról kerültek a nyomdagépekhez. Sem a magyar meséken felnőtt olvasók ízléshez, sem az erkölcs-csöszként éberkedő – képzeletbeli, sohasem létező – átlagolvasó normájához nem kívánták átgyúrní őket. Érintetlenek maradtak, a maguk mesterkéletlen modorában. Az értő olvasónak ez adja az igazi élményt. Kiderül, hogy e szövegek, az élőbeszéd nyelvi fordulatai révén időt állók, s úgy visszaadják a mesemondás hangulatát, mintha magunk is ott ülnénk a mesekörben. Zamatos mondatok, időnként csibészes világlátás, s mindeddig ismeretlen, lebilincselő izgalma történetek. Kell-e ennél több a jóízű szórakozáshoz? Betyár Moga, Zöldlevél királyfi, Bumbi, Rajmanus fiai, Zoru és a Zöldkirály lánya, a címadó Boksz és Tulpica – de többi társuk is – feledhetetlen, örömteli perceknek mindezeknek, akik kaphatók még az egyre kevesebbek által üzött,

s általában olvasásnak nevezett szellemi kalandra.

Ez a könyv végre a hazai roma könyvpiac egy könyverkölciségében is maradéktalanul dicsérhető kiadványa. Nemcsak a meséket hozza, de kellő teret szentel a két áldozatos, s alázatos gyűjtőnek is, részletesen bemutatva mindkettejük életútját. A legtöbb folklórgyűjtéssel szemben, itt a történeteket egykor elmesélő egyszerű cigányemberek sem pusztán karterekadatok, hanem főszereplők. Nemcsak a nevük, életkoruk és lakóhelyük szerepel a történetek végén. A gondos szerkesztő és Wuscher Anna jóvoltából, meséik után, ők is életre kelnek: róluk is rövid visszaemlékezések születtek. Ez így tisztességes! Ez így követendő, hisz egyáltalán nem mellékesen, az ő lelkükből sarjadtak a történetek, amiket ma is megcsodálunk! A meséket **Szécsi Magda** képei teszik még gazdagabbá.

A Boksz és Tulpica című felnőtt-mesegyűjtemény is megrendelhető szerkesztőségünk címén.

Szécsi Magda

„Nekem nem volt gyermekkorom...”

– Puka Károly primás beszélt életéről –

Mielőtt Puka Károllyal találkoztam volna a Kulacs étteremben, felhívtam több neves cigányprimást, hogy mi a véleményük Karcsiról. „Csoda gyerek, burokban született...” „Aranyból van a keze, minden zenei díjat megérdemelne!!!” „Nagy reménység volt és be is váltotta a roma zenei világ fejedelmeinek reményeit, ma már korona van az ő fején is...” „Szerencsés időben született, a XX. és a XXI. század csodája ő, minden idők legkiválóbb, legtehetségesebb primása!” – mondták a kérdezők. Tolmácsoltam Karcsinak a hallottakat, aki szégyenlősen mosolygott, de nem szólt semmit. A beszélgetésre is nehezen állt rá „Én muzsikus vagyok – mondta –, nem a szavak embere”. Október 9-én mégis leültünk beszélgetni, és türelemmel választott minden kérdésemre. Zárkózott volt és csak igen lassan oldódott fel. Rendkívül elegáns jelenség, finom modorú, meggondolt ember. Öröm volt találkozni vele!

Természetesnek tűnt, hogy én is muzsikus leszek

„1963. július 28-án, Budapesten születtem. Édesanyám makói, édesapám szegedi volt. Nincs testvérem. 6 évesen kezdtem el hegedülni. Fátyol Tivadar volt az első oktatóm, sokat tanultam tőle is. Ő primás volt a Rajkózenekarban, 4 évig tanított. A családomban mindenki zenész volt. Édesanyám is hegedült és zongorázott. Ők heten voltak testvérek. Édesapámék öten. Egyik nagybátyám, Puka Dezső hosszú évekig a Belügyminisztérium zenekarában volt brácsás. De nálunk a férfiak mind neves, jó zenészek voltak.

Édesapám híresen intelligens, 6 nyelvet beszélő ember volt. Valahogy természetesnek tűnt, hogy én is muzsikus leszek...

A családom 1964-ben költözött fel Budapestre, mert itt volt jövő, itt volt lehetőség a munka és a tanulás szempontjából...

Gyerekkoromban nem hiányzott, hogy nincs testvérem, mert gyerekek között voltam a rajkóban. De mostanában gyakran gondolom, de jó lenne, ha nekem is lenne testvérem...

Nekem nem volt gyerekkorom. Míg a többiek játszottak, én gyakoroltam. 10 évesen ke-

rültem be a Rajkóba, és 12 évet töltöttem ott. A napjaim meghatározott rend szerint folytak. Reggel 7-kor ébresztő. 8.30-tól délig iskola. 12.30-tól 16.30-ig zenekari próba, ezzel egyidejűleg történt a klasszikus továbbképzés is. Szinte minden este előadás volt, ami a késő éjszaka nyúlt. Soha egyetlen napot nem hiányoztam sem az iskolából, sem az előadásokról. A Rajkóban rend és fegyelem volt, és eszméletlenül magas követelményeknek kellett megfelelni. Ez így van ott, a mai napig. Rajkósnak lenni mindig rangot jelentett, felkészültséget és tudást. Téved aki azt hiszi, hogy nincsenek követelmények! Vannak. És csak önfelegyelemmel, a zene iránti elkö-

telezettséggel lehet végig csinálni...

20 éve vagyok házas. 1984-ben vettem feleségül Évát, Kecskés Sándor lányát. Együtt jártunk a Rajkóba. Ő csellós volt, és végtelenül tehetséges, meg szép és egyszerű. Nagy lagzink volt, a Mátyás Templomban esküdtünk. Éva csodálatos ember, tökéletes anya! Lesi a gondolataimat, és megpróbál felmenteni minden nehézség alól. Három gyerekünk van, két lányom és egy kisfiam. A nagylányom, Laura, konzista. Hegedül. Rendkívül tehetségesnek tartom. 3 év gyakorlás után lett konzista. Most 18

éves, és negyedik a Bartók Béla Zeneművészeti Főiskolán, ahol **Pitner Teréz** tanítványa. Középső lányom, Vivien, 11 éves. Ő egyszer abba hagyta már a hegedülést, kicsi volt hozzá. Most zongorázik. Ő is nagyon tehetséges, de hiszen volt kitől örökölnie... A kisfi-am, Karcsi, Charli a beceneve, 6 éves, ő most kezd érdeklődni a zene iránt. Van egy kis elektromos zongorája, aminek végtenül örül...

Vonópárba

Tudtam, hogy kérdezni fogsz a vonópárba... Hát, igen! Nem kikerülhető, hiszen egy ország izgulta végig a versenyt a TV-n keresztül. 1984-ben nyertem meg a vonópárba. Közel háromszázan indultunk. Ekkor katona voltam, nem volt időm a gyakorlásra, és nem fogod elhinni, de kemény fizikai munkát végeztem, mert kőműves és kábelfektetői munkára osztottak be. En nem is akartam benevezni a versenyre, apósom nevezett be. A család akarta. Ezért indultam. Hogy mit nyertem? Lett egy önálló lemezem, amit a Hungaroton adott ki, és amire nagyon büszke vagyok! A visszajelzések szerint még nem adtak ki ilyen nivós lemezt. Remélem időtálló és minőségi a felvett anyag, amit 30 év múlva is öröm lesz hallgatni az embereknek. Kaptam még egy hegedűt, és egy 25 ezer forintos bankbetétet. Felajánlottak egy Japán utat is, amit nem vállaltam, mert lehetetlen összetételben szeretnék volna, hogy megvalósuljon. Hogy mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a hegedű, a cimbalom, a klarinét abszolút nem biztosít semmilyen jó hangzást a mi zenénknek. Egy komplett zenekar hegedűből, tercből, brácsából, klarinétból, cimbalomból, bőgőből és csellóból áll. En már abban az időben is azt vallottam, hogy teljes felállásban kell megmutatni, amit tudunk. Magyarországon is, és külföldön is. Sok-sok külföldi lehetőségtől estem el így, mert a felállítás miatt nem vállaltam a munkát. De hidd el, nem bánom! Inkább kevesebb pénzért játszom itthon, de jól és a saját elképzeléseim szerint...

Jelenleg a várban, a Király étteremben játszom, a volt Old Firenzében. 17 évig muzikáltam a New York kávéházban, amit akkoriban a legnívósabbnak és a hozzám legközelebb állónak tartottam, mert nemzetközi volt a közönség és mert minden műfajban ki tudtam elégíteni őket. 7 évet dolgoztam Olaszországban is, Velencében, mint zenekarvezető. Ez szalonzenekar volt, merőben más zenét játszottunk, mint itthon. Elég nagy felelősség volt huzsonévesen kimenni... Öttagú olasz zenekart vezettem. Szerettem ezt csinálni, és igen! Úgy ahogy mondod, el voltak ragadtatva tőlem! **Banyák Nándor** hegedűművésznek köszönhetem a velencei munkát! Azóta is visszajárok Olaszországba: 2002-ben is játszottam a „Cafe Florian”-ban, Velencében.

Életem egyik legnagyobb élménye Svájcban ért, ahol **Yehudi Menuhin** által szervezett jótékonyági koncerten vehettem részt, ahová a világ legtehetségesebb vonósait hívták meg. Mindenki a saját hazája zenéjét játszotta. Fantasztikus élmény volt, és természetesen az is, hogy sokat beszélgettem Yehudi Menuhinnal, akitől épp úgy el voltam ragadtatva, mint ő a cigány zenétől, amit itt hallott Magyarországon, élvonalbeli zenészekről. A jótékonyági koncert anyagából CD is készült, „A világ összes hegedűje” a címe.

Hogy hol lehet látni engem a Király éttermen kívül? Minden nap szerepelek az ATV-ben, **Boros Dezső** műsorában.

Igen. Bejártam szinte az egész világot. 10 és fél évesen jártam először külföldön, Belgiumban, majd Libanonban. Ez 1973-74-ben volt. Háromszor voltam Amerikában, és nagyon sokszor Franciaországban, de nemrég Japánban jártam...

Jó így minden...

Ha tudom, hogy az én szakmámnak ilyen jövője van, akkor hegedűművész lettem volna, és ennek nem is lett volna semmi akadályja. Életem egykori álma is megvalósult 2001-ben, amikor koncertet adhattam a Zeneakadémián **Szentmihályi Miklóssal** és **Lendvay Csócsi Józseffel** közösen. Természetesen szólóban is játszottam: **Paganini Moto Perpetuo**-ját és amit te is úgy szeretsz, emlegetted ma eleget, **Massenet**-től a **Thais Medi Tation**-t.

Kitüntetésem? Sok nincs, de az a kettő ami van, úgy érzem megérdemelten az enyém, nagyon-nagyon sok munka van mögötte. Lyra díjas vagyok, és 2002. augusztus 20-án megkaptam a Magyar Köztársaság **Arany Érdem Keresztjét**. Akkor éppen Olaszországban játszottam.

Nekem természetes az, hogy cigány vagyok és büszke is vagyok rá. Tudom, hogy nagyon sok rendes cigány él a földön...

Sok tehetséges fiatal van, de félek nem tudják majd lehetőségeik híján kimeríteni a tehetségüket...

Még soha nem beszéltem, nem nyilatkoztam arról, hogy mivel töltöm a szabadidőmet, hogy mi a hobbim... Ezek nagyon személyes dolgok, de ne-

ked elmondom. Hobbim a fűrés-faragás. Mindent megpróbálok megjavítani, megcsinálni. Kifestem a lakásunkat... Szeretem a régi órákat... Á, nem! Nem vagyok gyűjtő, de a hangulatuk miatt szeretem nézni őket. Szeretek olvasni, főleg előadóművészek életrajzát. Tévét ritkán nézek, viszont gyakran hallgatok klasszikus zenét. En kottabarát vagyok... Kedvenc étel a káposztás tészta és a bableves. Kedvenc italom a sör. De mértéktartó vagyok mindenben, így az evésben, ivásban is tudom, hogy hol a határ. Ő, nagyon ismerem a saját határait! Kedvenc színem a barna, a vajsín a zöld. Ezek jól kifejeznek engem. Kedvenc országom Olaszország. Kedvenc hangszerem a cselló, legkedvesebb zeneszerzőm **Csajkovszkij**.

Nem okozna problémát zenét szerezni, de nem jellemző rám. Inkább az átdolgozások, amikor a dallam értetlen marad, de a kíséretben és a díszítéseken változtatok.

A legjellemzőbb tulajdonságom? Nem is tudom így hirtelen... Talán az, hogy nem szeretem a felesleges dolgokat!

Azt gondolom, jó így minden, amit megéltem, amit idáig meg kellett élnem. A családom és édesanyám na meg a sors, megadott nekem mindent, amire vágytam.

Az Európai Unió Phare programja támogatásával a Szocio-Est Egyesület, mint a korzorcium vezetője, valamint a Roma Közösségi Ház létrehozták az ország első vidéki Roma Információs Központját Nyíregyházán. A megnyitó ünnepségre szeptember 26-án került sor a megyeszékhelyen, a Huszár-telepi Roma Közösségi Házban, amelyet ez alkalommal érdeklődők sokasága töltött meg.

Roma Információs Központ Nyíregyházán

Indul a Cigány népfőiskola, nyit a Roma Caffé

Erdős Judit programvezető köszöntötte a megnyitó résztvevőit, a telepről összesereglett romákat, a vendégeket, s ezt követően Giba Tamás, Nyíregyháza megyei jogú város polgármestere mondott beszédet, méltatva a program jelentőségét, s abban a romák részvételének fontosságát, amely által a roma társadalom fontos információk birtokába juthat, melyeket munkájában, elhelyezkedésében hasznosíthat. Szólt arról is, hogy az első vidéki információs központnak fontos összekötő kapocsnak kell lennie a kisebbségi és többségi társadalom között Nyíregyházán is. Ezt jórészt elősegítetik a megjelölt programok, a hiteles előadók.

Az eseményen oláh cigányok és romungrok egyaránt résztvettek a Nyíregyházai ölelő falvakból is. A megnyitó ünnepségen Tóth Brigitta előadásában hallgathattuk meg a cigány Himnuszt.

A program dr. Vinnai Győző történésznek, a nyíregyházi főiskola rektorhelyettesének előadásával folytatódott, aki a hamarosan megnyíló cigány népfőiskola teendőiről, feladatairól szólt, s tudományos alaposággal mutatta be a népfőiskola születését, s elterjedését világszerte. Megemlítette az 1992-ben a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének kezdeményezésére indult első megyei roma népfőiskolát, ahol fontos ismereteket szereztek a megyében élő romák. Ezt köve-

tően Farkas Tibor, a Cigány Önkormányzatok Megyei Szövetségének elnöke adott tájékoztatást a romák jelenlegi helyzetéről és jövőbeni kilátásairól. Horváth János, a megyében zajló roma programokról tartott tájékoztatót.

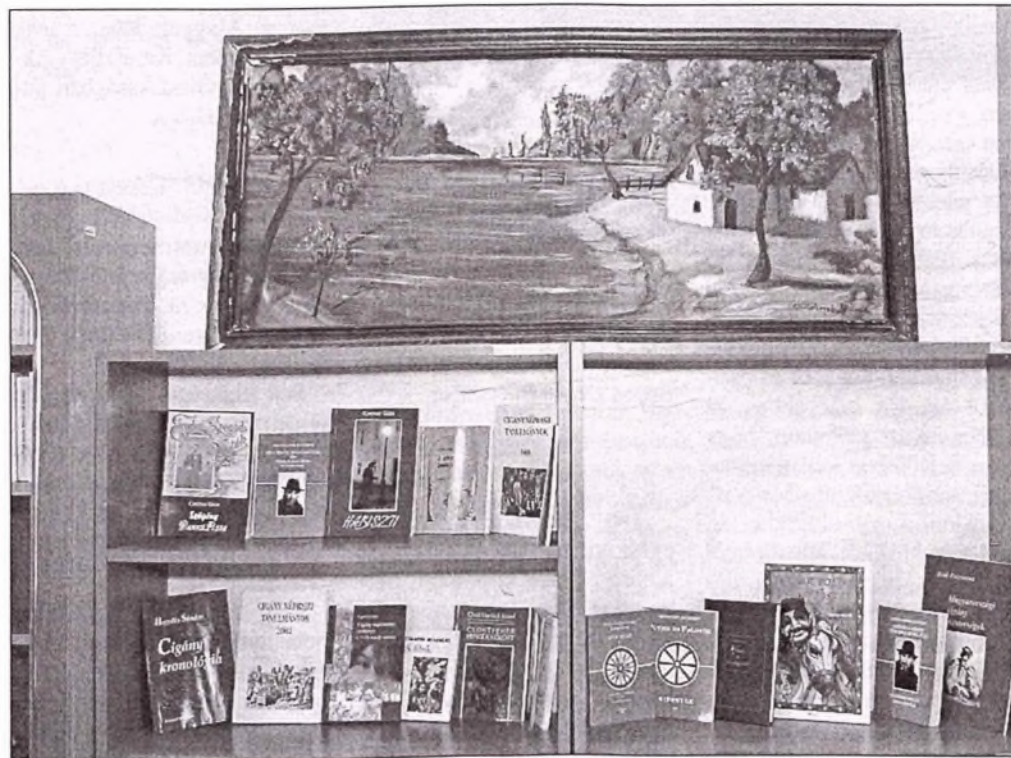
A programban szerepel a Roma Caffé megnyitása. A roma hagyományok, a cigány kultúra, irodalom, művészetek, stb. iránt érdeklődők részére havonta tartanak autentikus, hiteles előadók részvételével olyan beszélgetéseket, amelyek keretében a roma és nem roma résztvevők megismerkedhetnek a cigányság csodálatos mese és mondavilágával, énekével, táncával, zenevilágával, irodalmával, s azoknak az íróknak a műveivel, akik sokat tettek már eddig is a roma kultúra és művészet elismeréséért. A Roma Caffét Farkas Kálmán író, publicista vezeti.

A délutáni program a kótaji Loli Yag cigánytáncsoport műsorával folytatódott. Ezt követte a jánkrajtisi Hitgyülekezet műsora, majd a huszár-

telepi 13-as iskola roma diákjai szórakoztatták a megnyitó hallgatókat.

(-kas)

Józsa Zoltán

Elismerések és együttműködési megállapodás

Az ózdi kisebbségi önkormányzat minden esztendőben Ózdi Cigányokért Díjat adományoz azoknak, akik munkájukkal a cigánység felemelkedéséért fáradoznak. Emlékeztetésként az idén a patinás Kaszinó tükörtermében megtartott idei eseményt, hogy aláírásra került a települési önkormányzattal kötött megállapodás is. A rendezvényt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is támogatta.

A megjelenteket Benedek Mihály ózdi polgármester köszöntötte, akik között ott voltak az észak-borsodi város vezetői, képviselői, valamint a kulturális tárca képviselőjében Farkas László főtanácsos.

Benedek Mihály hangsúlyozta, hogy az az együttélés és dolgozás, amely Ózdon jellemezte a cigány és nem cigány embe-

A közös problémák csak összefogással oldhatók meg

reket a kohászatnál, a bányászatonál, évtizedeken át olyan kölcsönös egymás iránti tiszteletet eredményezett, hogy nem volt cigánykérdés, nem voltak egymás iránt gyűlölködő megjegyzések. Mint mondta, amikor a cigányokról beszélünk, egy olyan kultúráról, olyan népcsoportról van szó, amelynek hagyományaira a más társadalmi rétegekhez tartozók is büszkék lehetnek.

– Akkor, amikor Berki Lajos elnök úrral aláírjuk Ózd Város Önkormányzata és az Ózd Városi Cigány Kisebbségi Önkormányzata közötti együttműködési megállapodást, arra teszünk ígéretet és abban közös a célunk, hogy a felnövekvő nemzedéknek jobb körülményeket, emberibb megélhetést és műveltséget tudjunk közösen biztosítani. Ez az együttműködés arról szól, hogy a cigányemberek óvodába, iskolába járatták a gyermekeiket, s büszkék lehetünk arra, hogy Ózdon nagyon sok olyan cigányember él, aki az értelmiségi réteghez tartozik – jelentette ki a városvezető.

Reményének adott hangot, hogy elindul egy olyan munkálkodás, amely nem csak a különböző társadalmi rétegeknek, hanem összességében Ózdnak szebb jövőt, élhetőbb várost jelent. Ezt követően Benedek Mihály polgármester és Berki Lajos kisebbségi elnök aláírta az együttműködési dokumentumot, amely mindkét önkormányzat képviselő-testülete határozattal hagyott jóvá. A megállapodás szabályozza a költséget és elkészítésének és elfogadásának rendjét, valamint meghatározza a kisebbségi és a települési önkormányzat által vállalt feladatokat.

Berki Lajos jelentős állomásként értékelte az együttműködési megállapodás aláírását, hiszen ezzel a kisebbségi önkormányzat régi vágya vált valóra, majd az ózdi kisebbségi önkormányzat munkájáról tájékoztatta a hallgatóságot. Ózdnak olyan 2003-2006-ig szóló kisebbségi programja van, amely jövőjüket, a munkájukat határozza meg az óvodába járástól a munka világába való visszatérésig. Elemezte a foglalkoztatás, az egészségügy és az oktatás terén tett erőfeszítéseiket, a közmunkaprogramokban való részvételt, s külön kiemelte a romavédő és a pedellus program országos elismerését.

2003. július 18-án Ózdi Cigányokért Díjban részesültek: Berki Béla nyugdíjas üzemérmény, helytörténeti kutató, Berki Judit, a Romaügyi Hivatal vezetője, Dr. Kaulics László görög katolikus parókus, főesperes, Kiss Béláné, az Ózdi Foglalkoztatási Kht. humánpolitikai vezetője és az Ózdi Városi Televízió Kht. A

díjakat Berki Lajos adta át. Elfoglaltsága miatt Berki Judit, a Romaügyi Hivatal vezetője augusztus 8-án, a Hétes-telepi integrációs programról megtartott tanácskozáson vehette át személyesen az elismerést Berki Lajostól.

Kiss Béláné humánpolitikai vezető 2000-től tíz közmunkaprogram összeállításában és

Dr. Kaulics László
görög katolikus parókus

Fotók: Józsa Zoltán

lebonyolításában vállalt jelentős szerepet, s hozzászólásában rámutatott: ha a munkájuk során sikerült egy jó programot végrehajtani, elérni azt, hogy a foglalkoztatott felismerje, a további út erre kell, hogy vezessen, akkor már megérte. Berki Béla helytörténeti kutató arról a munkájáról számolt be, amelyet annak érdekében végez, hogy feltárja: hogyan kerültek Ózdra a cigányok.

Farkas László főtanácsos beszédében példaértékűnek nevezte az ózdi települési és kisebbségi önkormányzat együttműködését. Megfogalmazása szerint, ez a jövő, amely nem csak a kisebbségi, de a többségi társadalom hasznára is válik.

Berki Lajos elnök és Benedek Mihály polgármester.

„Akárki parancsol, egyre nehezebb a népnek...”

O. Aranka, bár teljes nevét nem adja, szívesen beszél az életéről. Anyósával és két nagyobbik lányával évek óta engedély nélkül, utcai árusként keresi a kenyerét. Bárki találkozhat vele, ha a Keleti Pályaudvar órájától balra indul el. Zöldpaprika, paradicsom, fokhagyma és szárított levendula csokor a mai kínálata, ami szépen fogy míg beszélgetünk, hiszen fillérekért árulja. Aranka lassan, megfontoltan beszél, mint akinek fontos a kiejtett szó, és mint aki nagyon akarja, hogy megértsék. Nem kiabál, nem gesztikulál hevesen, mint a kabarékban kifigurázott cigányasszony típus. Mint mondta, megtanulta a nem cigányoktól a csendes szót, mert rájött, hogy így jobban figyelnek rá, komolyabban veszik, mintha torkaszakadtából üvöltözne. Aranka, bár csak 8 osztályt végzett, rendkívül értelmes asszony. Szép barna szemeivel egyenesen rám néz, és nem félre, mint a titkolódzó, hamis emberek. Aranka őszinte, kedves és árad belőle a bizalom. Külsőre a fiatal **Indira Ghandit** juttatta eszembe. Meg is mondtam neki, mire ő harsányan nevetni kezdett és azt mondta, Magyarországon soha nem lesz cigány asszonyból miniszter, nemhogy államfő. Kis vita után abban maradtunk, hogy álmódzni nem törvénybe ütköző cselekedet, majd mesélni kezdett az életéről.

Nem rajtam múlik, hát nem is számolom az éveket

„36 éves vagyok. Ez se sok, se kevés, nem érdekel, mert nem rajtam múlik, hát nem is számolom az éveket. Van öt gyerekem, a hatodikát halva szültem a nyáron. Több már nem lehet. Pedig szülnék még, de nem magam miatt, se az uram miatt. Csak mindig arra gondolok, hogy ha én már nem leszek, a gyerekeim sokan legyenek, hogy segítsenek egymáson! Ezt mindig elmondom nekik, hogy a fejükbe maradjon. Hát, kire számíthatnak majd, ha nem egymásra...”

Nem vagyok én, de hogy vagyok oláh cigány! Nem szégyelném, csak hát az az igazság, hogy muzsikás család a miénk. Apám sok helyen muzsikált, ha nem is fényes helyeken, azért csak muzsikált. Nem vállalt ő más munkát semmi pénzért! Anyámnak ezért kellett elmenni a cémagyárba dolgozni, hogy megélhessünk valahogy. Gyári munkás lett szegény. Ez se szégyen. Sok muzsikás feleséget ismerek, aki gyárban dolgozott, vagy takarított, vagy házmesterséget vállalt, hogy az uruk muzsikusként élhessen. Aztán a hétvégeken az asszonyok ott ültek a kocsimában vagy a kerthelységben, ahol az uruk dolgozott. Anyám is, mint a többi muzsikás cigány asszony, rendbe hozta a haját, fölkenete a vörösrúzzsal, feltette magára a hamis fuxot, az olcsó gyöngysort, és hát ilyenkor muzsikás feleség volt: gyönyörködött az urában. Ilyen élet volt, ha nem lett híres primás a férfi. Cifra nyomorúság, korgó gyomor, élevesalt nadrággal. Ez is egy élet volt. És sokkal többen éltek így, mint ahányan bevallják. Én se dicsekszem ezzel, de most kijött belőlem, mert van valami magában, hogy ne beszéljek félre... De nem is bánom! Fárasztó mindig mást mondani, mint ami volt. Hát, szegények voltunk na, ez itt a lényeg, de nem akartunk annak látszani...

Úgy élek, ahogy az anyám élt. Semmi sem változott.

Soha nem akartam, hogy cigány uram legyen. Magyart akartam, hogy ne bántsanak, ne csúfoljanak cigánynak. És azt

akartam, hogy gazdag legyek, ne kelljen azon gondolkodni, hogy zsírt vegyek vagy kenyeret, mert együtt a kettőre gyakran nem futotta nekünk, főleg hónap közepétől. Egy évig még szőkére is festettem a hajam hyperollal, én magam szívattam ki. Azt hittem, így majd jobban fogok tetszeni, de nem. Aztán apu elhozta hozzánk bemutatni a cimbalmosát, én meg elhaltam rögtön a szerelemtől. Gyorsan összeházasodtunk, alig voltam 17 éves. Azóta az anyósomnál élünk. De éppen úgy élek, ahogy az anyám élt. Semmi sem változott. A gyárból, ahol dolgoztam, mosóporos dobozokat feltöltő gép mellett, elküldtek. Nem csak engem, sok asszonyt is, meg férfiakat. Azóta a szülések között az utcán árulok ezt-azt, hogy tudjunk enni. Az uramnak nincs munkája, máshoz meg nem ért, csak a cimbalomhoz. Ő ugyan nem fog gyárba menni dolgozni, mert vigyáznia kell a kezére, mert mi van, ha hirtelen bejön valami munka. De már évek óta semmi. Mintha a magyarok nem akarnának mulatni... Valahogy nem kell a cigányzene. Az uram nem lát a méregtől, ha hallja, hogy itt is, ott is gépzene van. De az ő mérgéből nem élünk meg, muszáj, hogy dolgozzak, még ha oláh cigánynak is néznek itt az utcán.

Sírtam a tehetetlenségtől

Szórakozásra nekünk nem jut. Tévét nézünk, rádiót hallgatunk és egész évben azt várjuk, hogy kimehessünk az Orczy kertbe. Ott sok cigány van együtt és világi jó a zene. Hát, ott kiszoktam mulatni ma-

gam, jókat sírok ha **Bangó Margit** énekel. Miből is mulatnánk? Havonta bejön kb. 55 ezer forint. Ebből a családi pótlék a gyerekek után, 23 ezer forint. Ennyiből élünk nyolcan, egy másfél szobás, 51 m²-es önkormányzati lakásban. A lakbér 8676 forint havonta, a vízdíj, csatorna, szemétdíj együtt 6020, a villany 5800, de ez átalány díj, a gáz pedig 1100 forint havonta, és még nem vettem ennyivalót, ruhát, se semmit. Az iskolakezdekéskor majd megbolondultam, annyi mindenre kellett volna a pénz... Hát, bevallom sírtam a tehetetlenségtől. Anyósom öregségi segélyt kap, vagy mit, de nem nyugdíjat. Az sem több 18 ezer forintnál. Van, hogy fél éveig még ezt sem küldik. Itt az utcán csak annyit keres az ember, hogy aznap ne haljon éhen a család. Sokszor főzök csirkeszármából pörköltet nokedlivel, paprikáskrumplit, meg több ilyen olcsóbb ételt. Divatozásról szó sem lehet, pedig a nagyobbik lányom már tetszeni akarna és meg is szólják a korabeliek, hogy nem jár márkás cuccokban. Isten látja a lelkemet, megvonnék én mindent a gyerekeimnek, ha lenne miből. Magamra nem költök. Az uramnak mutatnia kell magát, hát összespóroltam egy öltönyt neki, nagyon raj, de hát a bizományiból vettük. Mariám kitünő tanuló, a többi is jó fejű, csak hát pénz nincs, hogy könnyebb lenne az életük, mint az enyémmé volt.

Egyre rosszabb lesz...

Ha minden politikus csak egy napig lenne a helyembe, azt hiszem a Dunának mennének,

dehogy bírák ki amit nekem bírom kell. Mi az MSZP-re szavaztunk, mert hát kire? Egy cigánynak a régi világ jobb volt, hát azt hittem most is jobb lesz. De nem lett jobb. Az uniós dolgot én nem is értem, csak azért szavaztam rá, mert nálam okosabb emberek is arra szavaztak, és hát ugye, nekik tudniuk kell, hogy mi a jó! De amikor éhesek a gyerekek, meg amit az utcán látok, arra gondolok, hogy akárki parancsol,

egyre nehezebb a népnek. Én nem tudom mi lesz velünk...

Van, hogy az utolsó filléren veszem meg ezt a virágot is, ezt a levendulát. Aztán a rendőr elveszi és megbírságol, vagy a kopaszok felrugdossák a székünket, leköpik a paprikát, és volt aki elvette és elfutott vele. Nem ártunk mi senkinek, hogy itt árulunk. Az ipart azért nem váltom ki, mert úgy sem tudnék adót fizetni. Nekem munkát sem adnak, banki köl-

csönt nem tudok felvenni, mert szegény vagyok, nincs mire. Kurvának már öreg lennék, az uram meg is ölné érte, de megmondom magának, ha már nem lenne más módja, hogy megertessem a gyerekeimet, hát gondolkodás nélkül megtenném. Még az Isten is megbocsátaná, aki mindent lát! Hát, tehetek én arról, hogy ilyen világ van? Nem tehetek én semmiről... Nem tudna nekem valami munkát? Elvállalok én

mindent. Becsületes vagyok... Maga még biztosan nem volt úgy, hogy arra kelt fel, hogy nincs ennivalója, nem tud enni adni a gyerekeinek... Mostanában valahogy, egyre gyakrabban van így nálunk, pedig mindent megteszek és nem érem utol az árakat. Egyre rosszabb lesz... Hogyan nem veszik ezt észre azok, akik beárazzák a kenyeret, maga tudja?

Szécsi Magda

UNIÓ

Lukács Ilona

Nőként az Európai Unióba

2004. május 1-jén történelmi lépést készül megtenni hazánk. Ha úgy tetszik, egy újabb rendszerváltás „siet” felénk, és ahogy ez ilyenkor lenni szokott – hiszen megéltünk már egy párat – vannak, akikben kétségeket és vannak olyanok, akikben reménytelen várakozást kelt a majdani európai uniós tagság. A reményt táplálhatja a munkanélküli lét, a kilátástalanság, a gyerekeinknek jobb jövőt szánó szülői felelősség, és még sorolhatnánk a társadalmi, gazdasági, politikai, valamint a mind egyre fontosabbá váló, és előtérbe törekvő szubjektív okokat. S mi lehet a kétség oka!? Talán az, hogy mi, cigányok, legutóbb is pórul jártunk. Minket bocsátottak el elsőként a munkahelyekről, mi nem találunk azóta sem munkát – pedig sokat tettünk érte, még tanultunk is –, a mi gyerekeinket különítik el az iskolákban, miránk lehet undorodva nézni az utcán, s velünk lehet éreztetni, hogy „akkor is különb vagyok mint te, mert nem vagyok cigány”. Az, hogy ki, melyik táborba sorakozik be, nagyban befolyásolja jellemének optimista, illetve pesszimista volta. Az, hogy hogyan képes megélni, átélni és feldolgozni negatív, illetve pozitív tapasztalatait, és az, hogy milyen szerepet tölt

be a környezetében, a társadalomban, és persze, hogy ezek a szerepek milyen minőségűek.

Nézzünk egy kicsit (cigány) női szemmel Európa felé. Mostanában egyre hangzatosabb fogalomvá válnak az esélyegyenlőség taglalások az egyenjogúság, az egyenlő bánásmód kifejezések, amit ugye a női emancipációval is „megspékelhetünk”. Női mozgalmak indultak el, és ezeket elősegítő rendeletek, hivatalok ütötték fel a fejüket. A cigánynők sem télenkednek, felismerték, hogy ha a nő hátrányos helyzetű a társadalomban, akkor ők különösen azok, hiszen még cigányok is. Szövetség, majd egyesület kovácsolódott (egyelőre ez a kettő, de bizonyára lesz több is) a cigánynők jogainak védelmére, s skandalják az amúgy valós sérelmeiket, sok esetben elővetítve a lehetséges megoldásokat.

En ezzel kénytelen vagyok egyet érteni, hiszen nő vagyok, és még cigány is, de a kétely halvány árnyéka mégis ott lebeg a gondolataim körül. Lehetséges, hogy éppen csak feminista hangulatban vagyok, de azokra a vidéki cigánynőkre gondolok, akik még ma is férjeik árnyékában, minden méltóságuktól megfosztva, házi cselédként tengetik életüket – a

legsomorúbb az egészben, hogy azt hiszik ez természetes létforma –, kitéve magukat a mindennapi megaláztatásnak, bántalmazásnak, a társadalom megvetésének. Velük mi lesz!? Ki ébreszti fel bennük a női öntudatot!? Ki mondja meg férjeiknek, hogy ebben a mi kis társadalmunkban ugyanazok a jogok illetik meg feleségeiket, mint amelyek őket?! Ki világosítja fel őket, hogy a házasság intézménye nem alárendelt szerepekből áll, hanem mellérendelt társas kapcsolati forma!? Kihez fordulhatnak segítségért – ha mernek –, és hogyan segítsünk rajtuk!? Érzem, hogy elindult valami, de a fejlődés gátjaként nem pusztán a körülményeket (szegénység, jövőtlenség, kilátástalanság) okolhatjuk, hanem igenis a férfiak visszatartó erejét.

Amikor azt hallom, hogy az Európai Unióba való belépés szükséges feltétele a cigányság felzárkóztatása, mindig csak cigány férfiakat látok magam előtt, akik sorban állnak egy „EU” feliratú ajtó előtt. Pedig a nők jogainak védelme egyidős az Európai Unió történetével. A nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód, illetve az egyenlő esélyek szavatolása az unió egyik legfontosabb politikai célja. Úgy gondolom, hogy

nekünk, csatlakozni vágyóknak, nem pusztán a „politikai kirakatainkat” kellene izlésesre rendezni, hanem valós, a vidéki cigánynőhöz is eljutó, alternatívákban gazdag, szociális biztonságot megteremtő programokat, lehetőségeket kell generálni. Pontosan azért, hogy a nők jogai ne csak a felszínen érvényesüljenek (és az is csak bizonyos körökben), hanem minél több segítségre szoruló anya, feleség, NŐ élhesse a mindennapjait a társadalomban betöltött szerepéhez méltóan.

Így hát Uraim, van még egy kevés idejük arra, hogy igyekezzenek valódi esélyegyenlőséget biztosítani feleségeik számára. Néhányan kezdhetnek azzal, hogy emberszámba veszik társaikat. (Ilyenkor szokták mondani, hogy akinek nem inge, ne vegye magára!) És itt a kulcsszó, a társ! Ha majd mindannyian megértik ennek a sokat jelentő szónak a fontosságát, már én sem csak férfiakat fogok látni ama bizonyos ajtó előtt...

Következő számunkban ismertetiük olvasóinkkal, hogy melyek azok a jogok, amelyeket az EU szavatol az élet különböző területein a nőknek.

Fátyol Tivadar

Egyszer még hadd muzsikáljak...

A cigány zene Magyarországon az 1980-as évek óta vívja halál-tusáját. Ez a világon mindenhol kedvelt és elismert műfaj azóta ritkán hallhatóvá, szinte láthatatlanná vált. Kiváló muzsikusaink tömegesen próbálkoznak más megélhetés után nézni (pl. hangszer kereskedelem, vagy egyéb üzleti vállalkozás, de sokan lettek biztonsági őrök, politikusok, kisebbségi önkormányzati képviselők, de találkoztam már az aluljáróban paprikát, virágot áruló muzsikuskollégával is.) Ezek a próbálkozások nem adnak biztos megélhetést, ráadásul a mega-

járt a zálogom, kikapcsolták az áramot, vagy nem tudom a családomat eltartani, nem tudok nekik egzisztenciális jövőt biztosítani. A valamikor jó polgári körülmények között élő emberek idáig jutottak!

(Sok muzsikus család vándorolt ki Kanadába a 90-es évek közepén abban a reményben, hogy ott jobb és biztosabb életet tudnak maguknak teremteni. Sajnos – néhány kivételtől eltekintve – haza kényszerülnek jönni, mert ott is nem kívánatos személyekké váltak.)

Meg kell jegyezni, ma Magyarországon nemcsak a ci-

hivatal 175 millió forintos, a cigányok által csak morzsapályázatnak keresztelt kulturális pályázatot írt ki, az augusztusra ígért eredményhirdetés a mai napig nem történt meg. Reménykedjünk, hogy mire ez az írás megjelenik, addigra valamit már tudunk e nagy titokról. *(A nyertesek listája azóta olvasható az interneten. A szerk.)*

A választások előtt, az azóta miniszterelnökké megválasztott **Medgyessy Péter** a baloldali romaszervezetek gyűlésén, majd a budapesti Nemzeti Szálló éttermében megrendezett

számában tudósítottam **Beke Farkas Gyula** néhai cigányzenei vezető emléktábla avatásáról. Itt mondta el **Benga Oláh Tibor** – valamikori cigány zenész, ma a fővárosi közgyűlés, és a fővárosi cigány önkormányzat tagja, az Év Romapolitikusa – a szép számmal megjelent muzikusoknak, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával tárgyalásokat folytatnak a cigány muzikusok érdekében. Ott, ahová még mindig nem neveztek ki roma kulturális miniszteri biztost az ígéretük ellenére. Kíváncsian várjuk, mire jutott?

Van Magyarországon egy zenekar, amely 1985 óta szinte összefogja a cigány muzikus társadalom nagy részét. Ez a 100 Tagú Budapest Cigányzenekar. Az együttes egység, zenei tudása vitathatatlan. Záhonytól Ausztráliáig bebizonyították, hogy méltóak az elismerésre, kitüntetésre, érdemkeresztre, amely most is ott ékeskedett a zakójukon, mikor október 15-én héttagú delegációjukat fogadta **Hiller István** kulturális miniszter.

Népes újságíró sereg és számos tévé stáb kísérte a küldöttséget a miniszteri tárgyaló szobáig. **Raduly József** elnök-producer a megbeszélés előtt elmondta, hogy végső elkeseredésükben fordultak a kulturális miniszterhez. Megalakulásuk óta anyagi gondokkal küszködnek, sem a rendszerváltást megelőző, sem az azt követő kormányok nem biztosítottak működési támogatást. Ma már a zenekar léte forog kockán. Hamarosan megérkezett a miniszter úr is, és az ajtókat a sajtó képviselői előtt bezárultak.

Ekkor ötlött fel bennem a hasonlóság okán **Rácz Laci** látogatása **Landler Jenő** népbiztostnál. **Markó Miklós** köny-

Hiller István Kultusz Miniszter (a fotó jobb oldalán) fogadja a 100 Tagú delegációját.

lázó helyzettől lelkileg összetört emberek lettek. Ebben a világban fura szereposztást kaptak, már nincs taps, nincs elismerés, annál inkább több a pofon, s a reménytelenség.

Szívszorító érzés, ha a valamikor sztárként ünnepezt barátaim arról beszélnek, hogy le-

gányzenei kultúra, a cigányzenészek vannak ebben a helyzetben, de a cigány kultúra léte is óriási veszélyben van. Hasonló megélhetési gondokkal küszködnek az írók, költők, festők, színészek és együttesek is.

Bár igaz, hogy a **Teleki László** romaügyi államtitkár vezette

cigánybálon ígéretet tett a baloldalra betagozódott muzsikus testvéreinknek, hogy jobbítani szándékozik a cigány zenészek helyzetén. Ez idáig ebben az ügyben semmi sem történt, noha többen is próbálkoznak a probléma megoldásán.

A Lungo Drom múlt havi

Buffó Rigó Sándor, Ökrös Oszkár és Suki András

vében, a Híres Cigányzenészek albumában olvastam ezt a kissé ironikus írást, és most a kedves olvasókkal is szeretném megosztani.

„Mint ismeretes, az 1919. évi kommunizmus idejében, a katonasorban lévő férfiaknak jelentkezni kellett a Vörös Hadsereg sorozó bizottságánál, és csak ezután kaptak élelmezési jegyet. A cigány muzsikusok egy része, mivel a muzsikálás csak 7–9 óráig volt megengedve, inkább gyalogosan vidékre szökött, útközben muzsikálással keresvén meg kenyerét, sokan a felesleges ruhájukat adták el és többen így érkeztek Siófokra, hogy az ott szervezés alatt levő nemzeti hadseregnél jelentkezzenek. A Budapesten élő cigánymuzsikusok ezrei között a legnagyobb rémület uralkodott, mert az akkor mindenható Landler Jenő, hadügyi népbiztos nyíltan hangoztatta, hogy a munkanélküli cigánymuzsikusokat mezei munkára kell fogni, mert a többiek is, kiknek van is munkájuk, ezzel a szerinte nem „produktív” munkával könnyelmű emberektől elmuzsikálják a pénzt. Az Üllői-úti Cigányotthonban Rácz Zsiga elnökletével a válságos napok alatt naponta folytak a tanácskozások, hogy miként lehetne a tervezett veszedelemtől megmenteni a romákat. A hadügyi népbiztoságtól egymás után érkeztek az átiratok, hogy egyleg a fiatalabb romákat rendelik ki és állítsák össze a névsort. Erre nagygéci Rácz Laci szólalt fel, s fölemlítette, hogy néki régi ismerőse és társa a kártyaasztalnál Landler Jenő és erre egy négytagú deputáció küldését határozta el.

Április 20-án táján Rácz Laci vezetésével Szalai Lajos nagy-

bö, impresszárió, Pilisi Sándor cimbalmos, és Radics Lajos nagysípos részvételével kihallgatásra jelentkeztek a budai várban székelő hadügyi népbiztoságnál. A négyes küldöttség már a budai vár főorsége előtt borzasztóan drukkolva lépett be, mivel jobbra-balra mindenütt lemondonyozott ágyúk és gépfegyverek állottak kiszögezve, és éppen a goromba vörös tengerészek voltak szolgálatban.

Rácz Laci váltig biztatta a küldöttséget: „ne féljete, amíg engem látotok” és akadály nélkül eljutottak Ferenc József egykori lakosztályának folyosójára, de az itt őt álló tengerész már messziről rákiáltott a siető, vezető Rácz Lacira, hogy: „Eltárs, sorba állni!” Rácz Laci a szokott vastag hangján szinte harsogva odakiáltott: „Hallgass paraszt, nem ismer, én vagyok 36-dik Rácz Laci, a cigánykirály, aki a te gazdáddal, Landlerrel akar beszélni.” A vörös tengerészek a király szóra a szuronyos puskához kaptak, és kórusba kiáltották vissza, hogy mindenféle királyságnak vége van, mire Rácz Laci sértő, itt le nem írható szavakkal válaszolt a bámuló vörös tengerészeknek, mire a pokoli lármára Landler Jenő is kirohant a szobájából a folyosóra. Mikor ezt Rácz Laci meglátta, messziről kiáltotta neki: „Szervusz Landler, nem ismer, hisz sokszor mulattam veled a Király-kávéházban, s a szeparéban gondokzáttál nekem! Landler kissé kellenül és rosszkedvűleg hallgatta meg Rácz Laci szavait, s igyekezett lerázni a nem várt ismerős vendégeket azzal, hogy a cigányság ügye már Haubrich elvtárhoz, a város katonai parancsnokához tar-

tozik és ez ügyben azonnal ír, hogy támogassa a romák kérését.

Már éppen la akarta ragasztani a levélborítékot, mikor Rácz Laci újra bizalmatlankodni kezdett és látni akarta a levelet és ez meg is történt, elolvasta és csak így indult el a honvédelmi minisztériumban székelő Haubrich-hoz, de először oltalmat kért az őt álló vörös tengerészekkel szemben. Ez meg is történt, Haubrich a levelet átvette és úgy döntött, hogy a muzsikusok mezei munkára fogásától elállanak, de kötelesek rendes fizetés ellenében az összes kaszárnyabeli legénységet muzsikával szórakoztatni és három pályaudvaron állandó szolgálatot tartani, hogy az induló és érkező katonaságot zenével kísérje és fogadja a romaság. Ezt szívesen megtették a romák és egész nap szólt minden kaszárnyában a zene, mire

felkészült és összeszedett tárgyalásnak vagyunk a végén. Őszinte örömmel mondhatom, hogy úgy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, mint a 100 Tagú Cigányzenekar megelégedésére olyan megoldást találtunk, ami nemcsak egyszeri, hanem jövőbemutató. En azt szeretném, ha jogi értelemben financialitást tekintve a zenekar tiszta lappal indulna. A Névjegyük Európában és a Nagyvilágban c. jövőre induló programban feladatot kértek a zenekar tagjai, én ezt örömmel vállaltam és feladatot fogjak kapni. Értékelem a teljesítményt és értékelem a tudást. Módot és lehetőséget látok arra, hogy 2004-ben – egy jelen pillanatban meg nem határozott összegben – egy miniszteri keret a 100 Tagú Cigányzenekart alkalmassá teszi arra, hogy ismét szórakoztasson Magyarországon és világban.

Raduly József és Hiller István Fotók: Nyári Gyula

a vidékre elszökődött romák lassan kezdtek visszatérni itthon sokszor éhező családjaikhoz. Így mentette meg Rácz Laci a romákat a veszedelemtől és azóta még nagyobb néki a cigánymuzsikusi királyi tekintélye.”

Hogy én is ironikus legyek egy kicsit, magamban reméltem, hogy Hiller miniszter úr nem a pályaudvarokra és a kaszárnyákba küldi a 100 Tagú Cigányzenekart, hanem méltó módon hazánk és a világ nagy színpadjaira

A megbeszélés körülbelül félóráig tartott, a tárgyalás eredményéről a következő tájékoztatást kaptuk Hiller Istvántól:

„Egy nagyon eredményes,

Ezután Raduly József is értékelte a miniszterrel való tárgyalás eredményét. Elmondta, hogy a zenekar fennállásában ilyen tárgyalásra még nem került sor, mert idáig egyetlen egy kormánytól sem kaptak támogatást. Nagy köszönettel tartozunk a miniszter úrnak, – folytatta a beszámolóját – mert elismeri a zenekar küldetését, művészi színvonalát és támogatni is kívánja.

Bízunk abban, hogy miniszter úr betartja az ígéretét, a 100 Tagú Cigányzenekar is rendezi APEH tartozását, mert ez a feltétele a támogatásnak. A zenekar elnök-producere, Raduly József 2004-re 216 millió forint költségvetési támogatást kért.

Ficz Mária

Egyik nap Klári vásárolni indult. Veszek neked is pár holmit, mondta. Sokszor vásárolt helyettem is, hiszen én ha meg láttam egy rikító holmit, azonnal megvettem. Imádtam a sárgát, a pirosat. Ő azonban szolidabb holmikát hordott és próbált rávezetni engem is az izlésebb ruhaneműkre.

Délután már izgultam miatta, amiért késett. Nagymamához mentem el, hátha nála van. De csak azt értem el, hogy ő is izgatott lett. Este már szinte mindenfélét gondoltam. Biztosan történt vele valami, biztosan! Zakatolt a fejem, zúgott a fülem, úgy éreztem valami rám nehezedik és mindjárt megfojt!

Késő este nagymama kopogott, gyere te lány, Klári meghalt. Egyszerűen, minden érzélem nélkül közölte velem. Azt hittem, hogy akkor ott azon nyomban én is meghalok! Csak néztem rá ijedten. Nem mondhat igazat! Mert ha igaz lenne, akkor ő már üvöltene, sírna, vagy tombolna. De nem, mert csak áll ott mint egy szobor, arcán nem volt semmiféle érzélem. Délután baleset érte a városban, elütötte egy autó. Nem szenvedett, azonnal meghalt. A rendőrök most voltak szólni. Gyere, itt vár kint nagyapád, már szóltam az uradnak is, hogy vigyen el bennünket, nézzük meg. Nem tudtam megszólalni, látta rajtam, hogy mindjárt összeesem, vizet hozott és arcon locsolt. Ide figyelj, most erősnek kell lenned, nekem is, meg kell, hogy nézzük, valóban ő-e az?

Nem tudom, hogy hogyan, de amikor ott a hideg helyen megláttam, amint egy nagy tálcán fekszik kiterítve, csak akkor fogtam fel, hogy halott. Üvöltöni kezdtem, egyfolytában kiabáltam, hogy nem, nem! Aztán nem emlékszem semmire.

TÖREDÉKEK

(részletek)

Napokig nyugtatókon éltem, magamon kívül. Amikor egyszer valamelyest magamhoz tértem, nagymamám ott ült mellettem. Fekete kendője szorosan megkötve az álla alatt és így szólt. Elég volt, te lány! Klárit el kell temetnünk és gondolom nem akarsz, hogy nélküled vigyék ki a temetőbe. Bólintottam és felálltam. Aznap este nagymamával ketten virrasztotunk kint a temetőben a ravatalozóban, a koporsója mellett. Nem akartam egyedül hagyni az utolsó éjszakáján itt a földön. A könnyek megállíthatatlanul folytak az arcomon. Úgy nézett ki, mint aki alszik. Nem látszott rajta semmi. Imádkozni próbáltam, ám imádság helyett átkozódni kezdtem. Szívtam az életemet, az életünket.

Másnap eltemettük.

Állandóan kerestem magamat, a megnyugvást. A lelkembe soha nem költözött béke. Klári angyali arcát láttam magam előtt, gyönyörű mélykék szemeit, amelyek megnyugvást, békét jelentettek. Számomra békét és megpihenést. A lelkem háborgását meg tudta szüntetni egyetlen szava is. Kapaszkodtam belé, ha bármi bántott, tudtam, hogy majd ő megoldja, hiszen olyan okos! Egyetlen perc alatt mindez megszűnt. Az ürességet egyfajta furcsa érzés váltotta fel. Hiányzott a fél károm, a fél lábam, a szemem. Mintha megnyomorodtam volna, nem tudtam beszélni senkinek róla. Amikor a sírjához kimentem és órákat ültem mellette, tudtam, hogy látja, hallja a gondolataimat. Hazaérve üresség fogadott. Újra vissza akartam menni hozzá, a temetőbe.

Annyi mindent szerettem volna még elmondani neki, de csak most jöttem rá, amikor

már elment, hogy mennyire fontos volt számomra. De élni kellett, hiába akartam meghalni én is vele együtt, ahhoz nem voltam elég erős, hogy utána menjek. A változást önmagamban az elvesztése hozta ki belőlem a legjobban. Gyűlöltem a világot, az embereket, amiért ő nincs, de ugyanakkor más szemmel néztem őket. Megláttam a jóságot, a szeretetet. Aggódtak értem az ismerősök, a vendégek, egyedül nagymama maradt néma. Mosolyogni addig is csak igen ritkán láttam, csak amikor Klárirra nézett, és úgy gondolta őt senki nem figyeli, láttam, hogy nevet a szeme, a szája. Am Klári halála után olyanfajta némaság vette körül, amiben benne volt a fájdalom. Keresni kezdtem önmagam. Belemenekültem a rajzolásba. Klárit emlékezetből is megrajzoltam számtalanszor. Ez jelentette a legnagyobb örömet számomra.

Hihetetlennek tűnt, hogy egyedül maradtam. Hiányzott a levegő. Állandóan fuldoklást, szoritást éreztem a mellkasomban, de az orvosok nem találtak semmiféle bajomat. Idegrovoshoz cipelt el István, gyűlöltem és nem voltam hajlandó megszólalni. Az orvost láttam, amint külön szobába hívja át Istvánt, szófoszlányokat hallottam. Nem lehet vele tenni semmit, ha ő nem akarja, türelem és sok szeretet a gyógyszer.

Szinte nem is hallottam. Nem akartam a szobából ki sem lépni, nem akartam beszélni, ha megszólalt valaki mellettem, összerendeztem. Nem bírtam Klári halálát sehogy sem feldolgozni. Naponta kimentem a sírjához, leültem elé és beszéltem hozzá. Tudtam, hogy a szép dolgokat kellene újra felidézni, a hozzám intézett biztató szavait, az állandó kitartását. De nem tudtam az összetört

darabokat úgy összerakni, hogy értelmük legyen. Azt kerestem állandóan, hogy miért pont vele történt meg, miért akkor lépett az utcára, miért nem egy másodperccel előbb, vagy utóbb. Állandóan választ kerestem, holott tudtam, semmi értelme nincs. Az álmaim nem hagytak nyugodni. Éjszakánként visszatért hozzám és beszélt, nyugtatott, egy éjszaka aztán valahogy más színben láttam őt. Fehér ruhát viselt, amelyet mindig is szeretett volna, ha egyszer majd férjhez megy. Azt kérte engedjem el, hiszen neki ott nagyon jó! A szeme még kékebbnek tűnt, a mosolya boldogságot sugárzott.

Akkor reggel nyugodtabban ébredtem, attól a naptól kezdve nem mentem ki hozzá a temetőbe. István kérdéseire halkán válaszolni kezdtem. Valami különös erő költözött belém. Egyedül maradtam, lelki társam, énem jobbik fele elveszett. Ezentúl egyedül kell megküzdennem minden problémámmal, nem lesz soha többé, akinek elmondhatom és aki elmondja majd, hogy mit kell tennie, hogy mi a jó és mi a rossz.

Amikor elveszítünk valakit, akit nagyon szeretünk, azonnal nem is fogjuk fel. Napok multával tudatosul bennünk, hogy nincs. Am én csak a magam példáját tudom felhozni, hogy mennyire nem hittem, hogy Klári nincs többé. Eltelt egy hónap és vártam, állandóan azt vártam, hogy megjelenik, felbukkan az életemben, az utcán, a házban. Hozzám szól, rám nevet. Nem hittem el hónapok multával sem, hogy nincs többé. Hiába jártam a temetőt, hiába álmodtam vele, hogy békeességre talált. Mégsem. Elveszítettem a fél életemet, a

biztonságomat, a lételemet. Felnőtt lettem.

Annyiszor láttam, hogy fut felém, mint amikor 5–6 évesek voltunk, mezítlábas lábacskáját láttam, ahogy megáll előttem és kiabál teli torokból, nézz már rám Marica, hoztam neked egy aranyos kis katicabogarat! A fejemet nem akartam felemelni, csak azért sem, gondoltam, had kiabáljon. Olyan jó volt hallani a cémavékony hangocskát, állandóan kinevettem. Aztán rám nézett és azt mondta, tudom, hogy kinevetsz, de a te hangod még vékonyabb, tudd meg!

Aztán láttam, hogy hozza nekem a levágott zsíros kenyér felét, mert tudta, hogy nekem kevés az a darabka, amit kaptam. Pedig egyforma volt mindkettőnk zsíros kenyere, de mindig azt mondta, én nem tudom, hogy van, de én jól lakok a felével is, te pedig állandóan éhes vagy. Ezért edd meg még ezt a kis darabkát is. A torkomba gombóc került és hiába is akartam, nem tudtam nyelni, addig, amíg rá nem néztem és nem láttam a szeméit mosolyogni, kicsi kezecskéjét felém nyújtva, benne a fél zsíros kenyér. Na edd már meg, te nagyhasú, kiabálta nekem, amire persze elnevettem magam és jóízűen ettem meg az odanyújtott kenyeret.

Hol lakott benne ez a sok jószág és szeretet? Az életben Istenen kívül csak ő szeretett engem igazán, és én soha nem tudtam neki megmondani, hogy én ezt tudom, hogy én is éppúgy szeretem őt, csak nem tudom megmondani, nem tudom kimutatni neki. De ő ezt is tudta, hányszor és hányszor mondta, te buta lány, tudom, hogy mit érzel! Ne vess és élj, amíg csak lehet, hiszen én mindig melletted leszek! De az ígéret szép szó, szerettem volna neki mondani, hiszen ő mindig ezzel érvelt nekem, tartsd is hát be!

Megtanultam szárnyalni, anélkül, hogy kimozdultam volna valahova. Vannak érzéseim, néha gonoszak, szenvedélyesek, vagy ostobák. Keresem az utakat, az ajtókat, melyek maguktól nyílnak majd ki előttem.

Éget a belső tűz, apró nyilalások járnak át a testemet, égni akarok, magas hőfokon, még magasabb hőfokon, a pokolra jutni. Ezért aztán bűnbocsánatért esedezem. Imádkozom. Lángolni akarok, kívül-belül, eljutni a csúcsra.

Vétkezem, vétkezni akarok, majd imádkozom, hogy bocsásson meg az én Istenem, s legyen velem. A mélybe zuhanásokkal ébredni, az égig szárnyalni, a napkorong széléhez elérni, perzselődni, sikolyokkal élni, a vágy sikolyával élni. Önző vagyok.

Megváltozom, megváltoztat az érzés, a csalódás, a magányosság, a szerelem nélküli élet. De mégis hinni tudok, hinni tudok a jóságba, a szépségbe, a barátságba, a nagybétus ÉLET-ben. Megpróbálok adni, örömet, bátorságot, kitarást. Magam is bátor leszek, felemelt fejjel járok és köszönetet tudok mondani.

Az utamon, melyet Isten kijelölt, egyedül próbálok jámi, Klári nélkül. Lassan elfogadom a felém nyújtott baráti kezét, nem ellenkezem. Ha bántanak, márcsak a szemem lesz könnyes és a lelkem hullik apró darabokra, de nem bántok meg másokat. A jóságot, ami a szívem legmélyén húzódik meg, nem engedem megölni.

Egyedül akartam a felhők fölé szállni és egyedül is teszem meg, hiszen szeretem az összes fegyverem és ha kell, be is vetem őket. Hirtelen leszek kislány, naiv, aztán okos és felnőtt. Mindig azt hittem sérthetetlen vagyok, hogy engem nem lehet szeretni, mert az azt jelenti, hogy belém látnak, ha hagyom és akkor adni is kell és ezzel sebezhetővé válok. Ma már tudom, hogy a megoldás csak az, ha az ember a szeretetét adja nap mint nap.

Nagymamám nem adott nekem soha semmit azon kívül, hogy enni és inni adott, ruházott. Már nem haragszom rá sem, hiszen nem tehetett róla, hogy ő ilyen volt. A génjeinkben ott van valahol a soha el nem szakadás a másiktól. Az egyfajta ragaszkodás, kötődés egy életen át a másik emberhez, akit szeretünk, vagy gyűlölünk. Akár szeressük, akár utáljuk, de amíg élünk kötődünk ahhoz, aki egyszer a szenvedélyes életünk részévé vált. Nem, nem, én nem vagyok bölcs, sem okos. Egyszerűen csak azt próbálok magamnak megmagyarázni, amit nem értek.

Az évek kíméletlenül telnek, ma már tudom, hogy a hiába-való szerelmet keresni nem érdemes, hogy a Gáborral való kapcsolatomban nem szerelem volt. Ámítottam magam, hiszen

szeretni akartam és hittem abban, akit én szeretek, az is szeret. Ma már tudom, hogy csak egy olyan embert kerestem benne, mint amilyen a Lajos volt. Álmodtam valakiről, aki talán nem is létezik, ugyanúgy, ahogy Tibor sem. Nem éreztem a lángjaikat, csak a sajátomat. Ma már tisztában vagyok vele, hogy a saját álmomat, vágyamat kergettem.

István egyre többet eljár egyedül itthonról, sejtjeni vélem, hogy nőkapcsolata van. Nem csodálkozom rajta, hiszen rendszeresen elutasítom a vágyakozását. Egyedül érzem magam jól, a gondolataimmal, a megrajzolt képeimmel. Nem keresem senki társaságát, mégis egyre több barátinak nevezhető kapcsolatomban alakul ki. Egyedül a Te barátságodra van szükségem, ragaszkodom hozzád, kapaszkodom beléd, mint valamikor Kláriba és te ezt tudod. Mert nekem szükségem van még mindig rá. Tudom, hogy ő küldött az utamba, a segítségemre, Isten segítségével.

Minden pillanata az életemnek valamiért történt, jól tudom. A politikával soha nem foglalkoztam, soha nem is érdekelt. A világ dolgai távol álltak tőlem. István tájékozott volt és ha nem is értettem valamit, ő azonnal megmagyarázta. A falu, amely kicsi volt és messze esett mindenféle nagyvárostól élte a maga kis életét. Évekig nem költöztek újabb lakók ide, csak pár éve. Egyszerűségével, barátságával a szívemhez nőtt. Már nemigen vágytam el, mert tudtam, nem tudom megtenni. Számomra ami elérhetetlen volt, egy idő után lényegtelenné is vált.

Már azt gondoltam, tartsanak akár naivnak, vagy falusi asszonnynak, nem érdekel. Nem érzem a különbséget, csak látom, hogy vannak rossz és jó emberek. Szeretném, ha a rossz emberek nem lennének! Szeretném, ha mint a mesében, mindig a jó győzne. Közben tudom, hogy ez lehetetlen, látom a rohanást, ami lassan elérte a kicsi falumat is, látom az irigységet, a többre vágyást. Az egyszerűséget, a jóságot elfelejtik az emberek. Elfelejtik Istenet, hogy ezen a földön halandók vagyunk, hogy életünk csak egy rövid gondolat. Hogy mindenkinek van egy regénye, hogy

egyszer erről a regényről felelünk Isten előtt, az egyetlen bíró előtt, aki eldöntheti, mit miért tettünk jól, vagy rosszul. A saját regényünk, a saját életünk a legfontosabb a földön, úgy, hogy közben nem szabadna elfeledkeznünk a mellettünk élőkről, azoknak az érzéseiről, értékeiről sem. Lassan megtanulom, hogy nem mindig önmagam előtérbe helyezése a legfontosabb, hogy bátran higgyek a jóságban.

Bánatomat, fájdalommat, vagy örömeimet elmondani nem tudtam, de arra képtelen voltam, hogy valamilyen formában ne fejezzem ki. Ilyenkor került a kezembe az ecset, vagy a ceruza. Néha csak vonalak kerültek ki az ujjaim közül, de megkönnyebbülve álltam fel, vagy ültem le. Elrejtteni képtelen voltam, a valóságban minden fáj. Ha visszagondoltam az elmúlt évekre, kerestem azt, hogy mikor voltam gondtalan, mikor voltam úgy, hogy önfelédten nevettem? Mikor nem viseltem álarcot? Mikor vettem fel a páncélt? Mikor döböntem rá, hogy viselek egy álcát, hogy megfeleljek azoknak, akik körülöttem élnek? Soha nem kerestem annyira a választ, mint akkor, amikor ráébredtem, felnőtt lettem. Felnöttem abban a pillanatban, amikor Klári elment.

Néha megfordult a fejemben az örökbefogadás gondolata, aztán hirtelen vettem el, tudtam, hogy így nem lennék jó anya, nem tudnám igazán úgy szeretni más gyereket, mint talán a sajátomat szerethetném. Mosolyogtam, mosolyogtam a világra, néha rád is barátnóm, úgy mosolyogtam, hogy szívemben jégcsapok nyíltak. De megtanultam nem kiadni magamat, soha senkinek. Ha egyszer elérem azt, amire vágyom és felolvadnak a jégcsapok, tudni fogod, te tudni fogod!

Amikor felébredek az álmaimból, még percekig élek, akkor élek! S amikor elindulok tenni a dolgaimat, a napi kötelességemet, akkor szinte lebegni látszom, mintha mindez nem is a valóság lenne.

(Megjelent az OTKA kiadásában. A kötet szerkesztőségünk címén megrendelhető.)

Szerkesztette: Paksi Éva

Szeretlek Tiszabó!

A fák, a folyó, a levegő bőségsége, az ősz aranylő varázsa, a temető rendezettsége, a megszentelt Krisztus a falu előtt, a tiszta utcák, házak, a kötényben felém integető öreg néni mosolya, a gyerekek nevetése az iskolában, a kinőtt óvoda bővítéséért rimázkodó fala, a sportpályán kergetett labda... Mindmind az élni akarás alaphangulatát árasztják magukból. Tiszabó nem adja meg magát a szellemi-lelki tompaságnak, a napokat rágó szegénységnek. Tiszabó élni akar! És ahol olyan lelkes, tenniakaró pedagógusok működnek, mint **Antóni Judit**

és kollégái, ott élni is fognak! Ők keményen küzdenek a szegénység, az éhezés, a kirekesztés, a megkülönböztetés, és a közöny ellen. Nem szegheti kedvüket, hitüket a 4 évenkénti kormányváltás. Mert kormányok jönnek-mennek, de nekik 500 gyerek szellemi és testi jólétéről kell gondoskodniuk!

Az iskolát és az óvodát kinőtte a falu. Pénz! Sok pénz kellene a bővítéshez... Hála a jóistennek, Tiszabón egészséges, a jövőben mélységesen hívő emberek élnek, és sok a gyerek. **Antóni Judit**, mindenki **Jutkája** és **Jutka** nénije, mindig ki-

talál valamit! A Művelődési Házban étkezőt alakított ki, és évente megrendezi a Középtisza menti Cigányseregszemlét, de se szeri, se száma az építő jellegű ötleteinek! **Judit** magas színvonalon elemzi a tiszabói cigányok helyzetét és megoldások után kutat. Pestre jár, minisztériumoknál kilincsel, és sorban írja a pályázatokat. Lelkesedése, megszállott tenniakarása példátlan! Megérdemelné az egész falu, hogy rájuk figyeljen az ország, és még azt sem tartanám túlzásnak, ha a kormány, az oktatásban elért eredményekért, és súlyos rászorult-

ságuk okán kinevezné 2004-et Tiszabó évének! Mert miért ne?! A lehető legjobb helyre folya a támogatás... Szeretlek Tiszabó! És drukkolok neked, hogy talpon maradj...

**Cigánykerék Alapítvány
a Tiszabói Gyermekéért**

**Számlaszáma:
11745066-20006084**

**Köszönet minden
támogatásért!**

Szécsi Magda

Évfordulók - események

A 16–17. században bevett szokás volt, hogy – mivel hazánkban nem működött protestáns egyetem – külhonban kellett továbbtanulni mindazoknak, akik magasabb képzettségre kívántak szert tenni. Utrecht, Leiden, Bazel – elsősorban holland és svájci akadémiák voltak kedvelt célpontjaik. 250 éve, 1753 őszén egy – a debreceni kollégiumban – hittudományi tanulmányait befejező diák, bizonyos **Vályi István** is megkezdte első félévét a leideni egyetemen.

Személyéről szinte alig tudunk valamit: származási helye és születési ideje is ismeretlen. Ami kikutatható, az is csekély. Debreceni tanulóévei előtt, feltehetően Győr környékén nevelkedett és sokat forgolódhatott cigányok között. Az egyetem után idehaza lett református prédikátor, pap. Dunaalmás 1674-ben kezdődő lelkészi névsorában ő a nyolcadik, 1756-tól 1781. május 9-én bekövetkezett haláláig e Komárom megyei községben működik. Házastársa **Hetényi Zsuzsanna** volt, akivel 1756-ban kelt egybe, s mivel a – kor szokásai szerint – lelkészi álláshoz csak nős prédikátor juthatott, kikövetkeztethető, hogy Dunaalmás az első, s egyben utolsó állomáshelye volt. Napi teendői után könyveket bűjt, s szorgalmasan írogatott. „Római imperátorok tüköre” című munkáját 1778-ban Kassán, majd Pozsonyban is kiadták. Úgy halt meg, hogy azt gondolta, ez a – 118 korlátlan katonai hatalommal felruházott ókori tisztviselő, illetve császár életét taglaló – könyv élete fő műve, pedig ennél sokkal maradandóbb cselekedet fűződik tevékenységéhez.

Leidenben igen népszerű stúdium volt a keleti nyelvtudománnyal foglalkozó, így az egyetemnek Távol-Keletről is voltak mindig hallgatói. Jeles professzorok is működtek az intézményben. Az egyikük például az 1600-as években a cigányok nyelvét is tanulmányozta, s azt hirdette, hogy ez a furcsa vándor nép – a ma Szudán és Egyiptom határánál fekvő – núbiai sivatagból származna. Ezen kívül is számos tévhit tartotta akkor még magát. A cingani elnevezésből kiindulva, több tudós azt állította, hogy az athinganus nevű görög eretnekekkel azonosak a cigányok ősei. Mások úgy gondolták, hogy az afrikai Zeugitana tartományból indulhattak el.

Volt, aki azt tanította, hogy egy Singara nevű mezopotámiai városból kiűzött lakosok utódai, mások pedig a szaracénusoktól származtatták a cigányokat. Egy XV. századbeli író, német zsidóknak gondolta őket, akik a 14. század zsidóüldözései miatt elbujdostak, s csak a XV. sz. elején kerültek ismét elő. Még olyan is akadt, aki – mivel Kis-Ázsia egyik tatár tartománya a Rome nevet viselte, a kreol bőrű emberek pedig romának mondták magukat – tatárnak tartotta őket. A legtöbben azonban Egyiptomból származónak vélték őket, hiszen gyakran maguk is azt állították, hogy ők lennének ama fáraó népe (illetve leszármazottai), akik az egyiptomi szolgaságból menekülő zsidókat üldözve, a Vörös-tenger szétnyílása, majd összezárulása után megmaradtak.

Vályinak feltűnt néhány indiai – Malabari tartományból – származó diáktársa beszéde, mert rendkívül hasonlatosnak tartotta az otthoni cigányok beszédéhez. Nem hagyta nyugodni ez a gondolat, és segítségükkel több, mint ezer malabari szót feljegyzett mielőtt hazaindult. Győr-körmeyi cigányok közt felolvasta aztán őket, s kiderült, hogy javarészt értik ezeket a szavakat. Úgy tűnik, különösebb jelentőséget nem is tulajdonított a dolognak, hisz a felfedezés utóélete már tőle teljesen független. 1763-ban **Székely Sámuel** az erdélyi Nagykárolyban beszélgetésbe elegedett egy **Szatmárnémethi Pap István** nevezetű nyomdással, aki szintén Leidenben tanult, s mivel borozgatásuk közben valahogy a cigányok is szóba kerültek, megemlítette Vályi történetét. 1776-ban egy bécsi újságnak **Székely** írta le az esetet. Ezt a híradást olvasta **Heinrich Grellmann**, aki 1783-ban megjelent tudományos értekezésében szó szerint közli **Székely** cikkét, s Vályi felfedezését perdöntőnek tartja a cigányok indiai eredetét illetően. **Grellmann** is ezt állítja, s tudományos módszerekkel igyekszik igazolni mindezt. Az ő, majd **Pott**, **Baillard** és **Rüdiger** kutatásai nyomán válik aztán cáfolhatatlan tényé a cigányok indiai őshazája. Noha **Grellmann** nagyszerű cigánykönyve után senki sem emlegeti már fel Vályi István nevét – aki életében maga sem kardoskodott feltételezése ismertetése érdekében – mégis tudható: az általa tett felfedezés fordította a cigányokkal kapcsolatosan végleges helyes irányba a tudományt.

Az Oktatási Minisztérium pályázati felhívása A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ DIÁKOK ARANY JÁNOS TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAMJÁBAN való részvételre

Az Oktatási Minisztérium pályázatot hirdet helyi/kerületi önkormányzatok és kisebbségi önkormányzatok számára a településükön – elsősorban kistelepülésen, tanyán vagy nagyobb település külterületén, leromlott lakóterületein – lakó tehetséges, nyolcadik osztályos tanulóinak a Hátrányos helyzetű diákok Arany János Tehetséggondozó Programjában való részvételére.

A program célja, hogy segítse a valamilyen ok miatt hátrányos helyzetű (a családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző által védelembe vett, illetve olyan tanuló, aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak, vagy a törvényes felügyeletet gyakorló szülők legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek, vagy az osztályfőnök által bármilyen más oknál fogva hátrányos helyzetűnek tartott) tehetséges diákok továbbtanulását.

A Hátrányos helyzetű diákok Arany János Tehetséggondozó Programja keretében lehetőség nyílik arra, hogy a hátrányos helyzetű tehetséges gyermekek olyan gimnáziumokban, kollégiumokban tanuljanak, nevelődjenek tovább, amelyek célul tűzték ki a tehetséggondozást és a felsőfokú tanulmányokra való eredményes felkészítést.

Az önkormányzatok, illetve kisebbségi önkormányzatok által benyújtott pályázatokat az Oktatási Minisztérium és a programhoz tartozó gimnáziumok közösen bírálják el. A tanulók a tanév rendjében meghatározott időpontban (2004. január 9-10.) – egy nem szaktárgyi jellegű – felvételi elbíráláson vesznek részt, fogalmazást írnak, és részkapességet vizsgáló feladatlapokat töltenek ki. A hátrányos helyzetet objektív kritériumok alapján ítélik meg.

A sikeresen teljesítő tanulók – lehetőség szerint – megyéjük neves gimnáziumába, illetve kollégiumába nyerhetnek felvételt, és speciális program alapján készülhetnek fel a felsőfokú továbbtanulásra. A tanulók egyéves előkészítő évfolyam és négy gimnáziumi évfolyam elvégzése után tehetnek érettségi vizsgát. Az előkészítő évfolyamon a diákok emelt szintű anyanyelvi és idegen nyelvi képzésben, matematika- és információoktatásban, önismereti, személyiség- és képességfejlesztő, kommunikációs és tanulásmódszertani programokban vesznek részt. A programban tanuló diákok az érettségiig C típusú középfokú nyelvvizsgával egyenértékű nyelvtudást szerezhetnek angol nyelvből, és a nemzetközi ECDL számítástechnikai vizsgával egyenértékű tudást szerezhetnek informatikából. A program résztvevői valamennyien kollégisták lesznek.

Előnyben részesülnek azok a tanulók, akiket lakóhelyük helyi/kerületi önkormányzata vagy kisebbségi önkormányzata tanulmányaik idejére – mind az öt tanévben, tanévenként 10 hónapon keresztül – havi 5000 forintos tanulmányi ösztöndíjban vagy szociális támogatásban részesít.

A program első feléve után – az önkormányzatuk által anyagilag támogatott tanulók számára – lehetőség nyílik tanulmányi és szociális alapon ösztöndíj elnyerésére.

Pályázni a pályázati egységcsomag hiánytalanul kitöltött űrlapjainak beküldésével lehet, amelyek a programban részt vevő gimnáziumokban szerzethetők be, vagy letölthetők az Oktatási Minisztérium honlapjáról (www.om.hu).

A pályázatnak tartalmaznia kell a helyi/kerületi önkormányzat vagy kisebbségi önkormányzat képviselő-testületének – lehetőleg anyagi támogatásról is szóló – határozatát, a nevelőtestület és a szülő támogató nyilatkozatát, a személyi adatlapot, az osztályfőnök tanulóról írt jellemzését, amelyben megindokolja a tanuló hátrányos helyzetét, a tanuló kézzel írott önéletrajzát, valamint azt, hogy a programban részt vevő intézmények közül melyekbe kéri a felvételt. A programban részt vevő gimnáziumok és kollégiumok közül hármat lehet megjelölni, melyek közül a tanulók elsősorban a lakóhely szerinti megye intézményébe nyerhetnek felvételt.

A pályázat beadási határideje (a postai bélyegző legutolsó dátuma): **2003. december 15. hétfő.**

A határidőn túl érkezett vagy formailag hibás pályázatokat a bizottság nem értékeli.

A pályázatot az Oktatási Minisztérium Arany János Tehetséggondozó Programiroda címére kell postán eljuttatni (1055 Budapest, Szalay u. 10-14.).

A borítékra kérjük, írják rá: „Hátrányos helyzetű diákok Arany János Tehetséggondozó Programja”.

A pályázat eredményéről 2004. február 5-ig tájékoztatjuk a jelentkezőket.

A pályázattal kapcsolatban további felvilágosítást kaphatnak a programban részt vevő gimnáziumok programfelelőseitől vagy az Arany János Tehetséggondozó Programirodán: 06 (1) 473-7454; 06 (1) 473-7692 – 8 és 12 óra között.

FELHÍVÁS

Meghosszabbították az ausztriai kényszer- és rabszolgamunkások kárpótlási kérelmeinek beadási határidejét!

FELHÍVÁS

Az Osztrák Megbékélési Alap juttatásokat irányoz elő a náci rezsim egykori rabszolgá- és kényszermunkásai számára.

A juttatásra mindazon személyek jogosultak, akik a mai Osztrák Köztársaság területén a koncentrációs lágerekhez hasonló fogházakban rabszolgamunkát, valamint az iparban, gazdaságban, közintézményekben vagy mezőgazdaságban kényszermunkát végeztek.

a) Kényszermunkások

Juttatásra jogosultak azon személyek, akiket a nemzetszocialista rendszer politikai okokból, származásuk, vallásuk, nemzetiségük, szexuális irányultságuk okán, testi vagy szellemi fogyatékoságuk miatt, az úgynevezett aszocialitás vádjával vagy orvosi kísérletekkel összefüggésben a mai Osztrák Köztársaság területén munkára kényszerítették.

b) Rabszolgamunkások

A juttatásra azon személyek jogosultak, akiket a mai Osztrák Köztársaság területén koncentrációs táborokhoz hasonló fogházban kényszermunkára kényszerítettek. Ezen koncentrációs lágerekhez hasonló fogházakon különösképpen olyan táborok értendők, amelyekbe 1944–45-ben zsidó

rabszolgamunkásokat deportáltak Magyarországról a mai Ausztria területére és akiket Bécs környékén vagy a „délkeleti fal” építésénél alkalmaztak. Ugyanakkor ellátásra jogosultak olyan személyek is, akik roma és szinti etnikumú személy gyűjtőtáborokban (többek között Lackenbachban, Max Glanban) tartottak fogva.

Jogosultak a juttatásra azon gyermekek, akiket 12. életévük betöltése előtt szüleikkel vagy egyik szülőjükkel együtt deportáltak, valamint azon gyermekek, akik édesanyjuk kényszermunkán való alkalmazása idején születtek.

Nem jogosultak a juttatásra azon személyek, akiket a mauthauseni koncentrációs táborokban és annak melléktáborokban, valamint a dachau koncentrációs tábor melléktáborokban tartottak fogva, abban az esetben sem, ha azok a mai Ausztria területén voltak. Ezek a személyek az Emlékezés, felelősség és jövő megjelölésű német alapítványtól részesülhetnek juttatásban.

Kérelmek benyújtása az Osztrák Megbékélési Alapból történő juttatásokra Magyarországon minden áldozat számára a Magyar Zsidó Örökség Közalapítvány/MAZSÖK szervezet útján lehetséges.

MAZSÖK Ügyfélszolgálati Iroda Telefon: 06-1/269-1181,

fax: 06-1/269-1518, e-mail: mazsok@hu.inter.net

Cím: 1054 Budapest, Tüköry utca 3.

A KÉRELEM ÚJ BEADÁSI HATÁRIDEJE: 2003. DECEMBER 31.

SZVP-R PÁLYÁZATI FELHÍVÁS a hazai roma mikro- és kisvállalkozások piaci esélyeit javító fejlesztések és beruházások támogatására

Háttér és cél:

1. A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium pályázatot hirdet a hazai roma mikro- és kisvállalkozások piaci esélyeit javító fejlesztések és beruházások támogatására a Kis- és Középvállalkozói Célelőirányzatról.
2. A pályázati konstrukció rövid bemutatása: a hazai roma mikro- és kisvállalkozások piaci esélyeit javító fejlesztések és beruházások támogatása, különös tekintettel gépek, berendezések és hasznongépjárművek beszerzése, már működő vállalkozások tekintetében. A pályázat célja: legalább 70 vállalkozás valósítson meg mintegy 400 millió forint értékű beruházást.
3. A pályázat meghirdetésekor a támogatásra rendelkezésre álló keretösszeg: 200 millió Ft.
4. A támogatott pályázatok várható száma: 70–80 db.

Pályázók köre:

1. Támogatásra jogosultak

Pályázhatnak a magyarországi székhelyű, a devizajogszabályok alapján belföldinek minősülő:

- gazdasági társaságok (közös vállalat, a korlátozott felelősségű társaság, részvénytársaság, közkereseti társaság, betéti társaság),
 - szövetkezetek,
 - egyéni vállalkozók,
- amelyek megfelelnek az alábbi feltételeknek:
- a) összes foglalkoztatottak létszáma 50 főnél kevesebb,
 - b) éves nettó árbevétele legfeljebb 700 millió Ft, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 500 millió Ft, továbbá
 - c) az állam, az önkormányzat vagy az a) és b) pont szerinti vállalkozáson kívül eső vállalkozások tulajdoni részesedése – tőke vagy szavazati jog alapján – külön-külön és együttesen sem haladja meg a 25%-ot. Ezt a korlátozást nem kell alkalmazni abban az esetben, ha a vállalkozás tulajdonosai olyan intézményi befektetők (intézményi befektető: a bank, a szakosított hitelintézet, a befektetési társaság, a kockázati tőketársaság, a biztosító részvénytársaság, a befektetési alap, a kockázati tőkealap, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magán-nyugdíjpénztár), amelyek nem rendelkeznek többségi irányítást biztosító befolyással.

Az egyéni vállalkozás minősítése az egyéni vállalkozó – a személyi jövedelemadóról szóló törvényben előírt – nyilatkozata alapján, az a) pont szerint történik.

Az a) és b) pontban megjelölt mutatókat a jóváhagyott utolsó éves beszámoló vagy SZJA-bevallás alapján kell meghatározni. Amennyiben a vállalkozás működési ideje egy évnél rövidebb, az adatokat éves szintre kell vetíteni.

2. Kizáró okok

2.1 Nem vehet részt a pályázati rendszerben azon pályázó, aki/amely:

- csőd-, felszámolási-, végelszámolási eljárás alatt áll;
- a jóváhagyott, utolsó éves beszámoló alapján saját tőkéje negatív volt;
- ezen pályázat keretében már részesült támogatásban. A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 288–291. §-

aiban meghatározott ellenőrzött társaság és a befolyással rendelkező (kapcsolódó) vállalkozások egy vállalkozásnak minősülnek.

- a fejlesztés nem kapcsolódhat közvetlenül mezőgazdasági, vadgazdálkodási, erdőgazdálkodási és halgazdálkodási tevékenységhez (TEÁOR 01.11.–05.02.) Amennyiben a fenti pontok bármelyike teljesül, az a pályázat elbírálásból való kizárását eredményezi.

2.2 Nem nyújtható támogatás azon pályázó részére, aki/amely:

- a pályázat benyújtását megelőző három naptári éven belül az államháztartás alrendszeréből juttatott valamely támogatással összefüggésben a támogatási szerződésben vállalt kötelezettségét nem, vagy csak részben teljesítette;
 - 60 napot meghaladó nem vitatott vagy bíróság által megállapított jogerős adó- vagy adók módjára behajtható köztartozása van, kivéve, ha az adóhatóság számára fizetési halasztást vagy részletfizetést engedélyezett;
 - a pályázat benyújtását megelőző két naptári éven belül az államigazgatási szerv határozatával vagy annak bírósági felülvizsgálata esetén a bíróság a munkavállalók bejelentés nélküli vagy munkavállalási engedély nélküli foglalkoztatása miatt jogerősen bírság megfizetésére kötelezett;
 - a tevékenység folytatásához szükséges hatósági engedélyekkel nem rendelkezik;
 - ha hitelt érdemlően bebizonyosodik, hogy a pályázó a pályázat szakmai, pénzügyi tartalmát érdemben befolyásoló valótlan, hamis adatot szolgáltatott a pályázat benyújtásakor.
- Amennyiben a fenti pontok bármelyike teljesül, a pályázó részére támogatás nem folyósítható.

Pályázati feltételek:

- 1.a. A támogatás kizárólag a pályázó főtevékenységéhez kapcsolódó, és az alábbi jogcímenek megvalósuló fejlesztésekhez adható, amennyiben a pályázó rendelkezik a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzat és/vagy egyéb roma érdekképviseleti szerv írásbeli ajánlásával:
 - Gépek, berendezések beszerzése.
 - Hasznongépjárműbeszerzés belföldre történő fuvarozáshoz, valamint azon személygépjármű beszerzés, amelyet taxi személyszállítás tevékenységhez (TEÁOR 60.22) hasznosítanak
 - Pályázatkészítés.
- 1.b. Támogatásban részesíthető költségek:
 - Gépek, berendezések beszerzése,
 - Hasznongépjármű-beszerzés
 - Pályázatkészítés költsége (max. 100 ezer Ft).

A beszerezni kívánt gépek meg kell, hogy feleljenek a vonatkozó európai irányelvek, illetve az azokat harmonizáló magyar jogszabályok követelményeinek. A gépeknek CE jelöléssel és/vagy gyártói megfelelőségi nyilatkozattal (lásd 21/1998.(IV.17.) IKIM rendelet a gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról) kell rendelkezniük.

A támogatás új gép, vagy 6 évesnél nem idősebb használt gép vásárlásához vehető igénybe. Gépjármű beszerzése is támogatható, amennyiben a beszerezni kívánt gépjármű 4 évesnél nem idősebb, munkaeszköznek tekinthető és a vállalkozás működtetéséhez elengedhetetlen.

A projekt keretében elszámolható és el nem számolható költségeket a Pályázati Útmutató részletezi.

2. A pályázónak legalább a projekt visszaigényelhető ÁFA nélküli összköltségének 25%-át kitevő igazolt saját forrással kell rendelkeznie, amelybe az államháztartás alrendszeréből kapott támogatás nem számítható be. Saját forrásként beszámítható a bankhitel, készpénz, számlapénz, bankbetét, tagi kölcsön, amelyeket minden esetben a pályázó számlavezető pénztintézete vagy a hitelintézet által kell igazolni.

3. A projekt támogathatóságára vonatkozó speciális feltételek:
– a beruházásnak két éven belül meg kell valósulnia;
– a pályázó vállalja, hogy a beruházással létrehozott kapacitásokat, szolgáltatásokat az eredeti célnak megfelelően öt évig folyamatosan fenntartja és működteti.

4. Nem részesülhet támogatásban az a projekt, amely
– a környezetvédelmi és egyéb hatósági előírásoknak nem felel meg;

5. A támogatást a pályázat benyújtását megelőzően megkezdett projektekre nem lehet igényelni. A projekt megkezdésének kritériumait a Pályázati Útmutató tartalmazza. A pályázat benyújtásának a pályázat – pályázó által igazolható – postai feladásának dátuma számít.

6. Egy projekt támogatásáért a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által meghirdetett különböző pályázatok közül csak egyre lehet pályázni.

Elnyerhető támogatás:

1. A támogatás formája: a pályázó működési támogatásának minősülő visszafizetési kötelezettség nélküli végleges juttatás (vissza nem térítendő támogatás).

A támogatás számításának alapja a projekt visszaigényelhető ÁFA nélküli összes költsége.

A támogatás csak abban az esetben igényelhető a projekt ÁFA-t is tartalmazó összköltsége után, ha a kedvezményezettnek a támogatásból finanszírozott beszerzéssel kapcsolatban nincs ÁFA visszaigénylési jogosultsága.

2. A jelen pályázat keretében elnyerhető támogatás mértéke: a projekt visszaigényelhető ÁFA nélküli összköltségének legfeljebb 50 %-a, de maximum 3 millió Ft.

A pályázati felhívás alapján csekély összegű (de minimis) támogatás nyerhető el. Egy vállalkozásnak csekély összegű támogatási jogcímen odaitélt támogatás támogatástartalma – három év vonatkozásában – nem haladhatja meg a 163/2001. Korm. rendelet 40. § (4) bekezdésében meghatározott (százézer eurónak megfelelő forint) összeget. Ezen a jogcímen nem részesülhetnek támogatásban az exorthoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységek. A szállítási ágazatban tevékenykedő vállalkozások a támogatást kizárólag a belföldi szállítási tevékenységük fejlesztésére vehetik igénybe.

3. Amennyiben a pályázó székhelye Szabolcs-Szatmár-Bereg, Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun vagy Somogy megyében található, és a projekt teljes mértékben a felsorolt megyékben valósul meg, akkor a támogatás mértéke a támogatható költségek legfeljebb 65 %-a, de maximum 3 millió Ft lehet.

4. A gépbeszerzésnek a pályázó által aktivált beruházás keretében kell megvalósulnia. Operatív lízing és haszonbérlet keretében történő beszerzéshez támogatás nem igényelhető. Amennyiben a vállalkozás pénzügyi lízing keretében kívánja a gépet beszerezni, a beruházás megvalósítását 2 éven belül a pályázó vállalkozás tulajdonjogszerzésével be kell fejeznie. A támogatás csak a lízingcég részére fizetendő összeg tökerése után igényelhető.

5. A döntéshozó indokolt esetben a támogatást a kértnél alacsonyabb mértékkel is megállapíthatja, erről a pályázót tájékoztatja. Ha a pályázó a csökkentett mértékű támogatás mellett is képes, és kész a projekt megvalósítására, erről köteles – az értesítés kézhez vételét követő 15 napon belül – írásban nyilatkozni, csatolva beadvá-

nyához a megfelelően módosított üzleti és finanszírozási tervét az igényelt és az elnyert támogatási összeg különbözetére vonatkozó forrás meghatározását (pl. igazolt saját forrás, bankhitel). Az eljárás ezen második szakaszában pályázati díjat nem kell fizetni.

6. A kedvezményezetteknek jelen pályázati konstrukció keretei közt nincs lehetőségük előleg igénybevételére.

Benyújtás módja, határideje:

1. A pályázat magyar nyelven, kizárólag a Pályázati Formanyomtatványon nyújtható be. A formanyomtatvány sem tartalmában, sem alakjában nem változtatható. A pályázatot a Pályázati Útmutatóban közölteknek megfelelően hiánytalanul, azaz a Pályázati Formanyomtatvány minden kérdésére választ adva és az egyéb előírt dokumentumok csatolásával kell benyújtani.

2. A pályázónak a pályázat benyújtásakor egyszeri, a Pályázati Útmutatóban rögzített összegű pályázati díjat kell fizetnie. A pályázati díjat a Pályázati Útmutatóban megjelölt számlaszámra kell befizetni.

3. A pályázatot 4 példányban (1 eredeti, 3 másolat) zárt borítékban, ajánlott küldeményként a következő címre kell beküldeni:

**Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
Széchenyi Vállalkozásfejlesztési Program
Kódszám:SZVP-R 1539
Budapest, Pf.:684.**

A Pályázati Formanyomtatvány és a Pályázati Útmutató a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Internet honlapjáról (www.gkm.hu) letölthető **2003. október 17-től**.

A pályázatok benyújtása *2003. október 17-től 2003. november 30-ig* lehetséges. A pályázatok benyújtása és elbírálása folyamatos.

A támogatási keret kimerülése esetén a pályázat kiírója hirdetményt tesz közzé. A hirdetményben meghatározott határidőt követően benyújtott pályázatok feldolgozására nincs lehetőség.

4. Több előirányzat együttes támogatására benyújtott igény esetén az egyes előirányzatok szabályozásának, illetve az egyes felhívások által meghatározott feltételeknek megfelelően, a szükséges formanyomtatványok, mellékletek és példányszám szerint összeállított pályázati anyagokat egyidejűleg és kizárólag azon előirányzat kezelőjéhez kell benyújtani, amelytől a legmagasabb összegű támogatást kéri. Több azonos legmagasabb összegű támogatási igény esetén az ezekkel érintett előirányzatok bármelyikének kezelőjéhez benyújtható a pályázat.

Elbírálás szempontrendszere:

A pályázatok bírálata pontozásos módszerrel történik, amelynek a további részleteit a Pályázati Útmutató tartalmazza.

A projekt eredményességének mérése

A projektek előrehaladásának, eredményességének és hatásának mérése a következő mutatók (indikátorok) alapján történik:

- a fejlesztésből származó többlet nettó éves árbevétel,
- a fejlesztésből származó többlet nyereség,
- a fejlesztés eredményeképpen létrejött új munkahelyek száma.

A pályázó az eredmények alakulásáról köteles a Pályázati Útmutatóban előírtak alapján beszámolni.

A Pályázati Felhívás elválaszthatatlan része a Pályázati Útmutató és a Formanyomtatvány, ezek együtt tartalmazzák a pályázáshoz szükséges összes feltételt.

KOS (III. 21.–IV. 20.)

– Sok pénz! Sok kiadás! Meglepő találkozás jelzi a hónapot, és csend. Ön, mostanában nem elég magabiztos ahhoz, hogy kifejezze belső szükségleteit és vágyait. Fordítson időt, akár szakember segítségével is a pontos Önértékelésre...

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

– Egy komoly beszélgetés olyan reakciókat vált ki Önből, amiket nem igazán ért. Ez viszont lehetővé teszi, hogy megismerje lelke mélységeit. Egy új célja megvalósításához minden figyelmére és tudására szükség van. Biztos, hogy ezt akarja?

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

– Boldog várakozással készül egy közelgő eseményre. Lehet, hogy még új ruhát is vásárol erre az alkalomra. Egy fontos kérdésben hozott végre döntést. Úgy érzi, ez volt a legjobb választása, de teljesen még sem biztos ebben. Legyen óvatos a közlekedésben!

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

– Egy kapcsolatában több tételre van szüksége. Valószínű, hogy a partnere is több függetlenségre vágyik. Új munkalehetőség merül fel, szüksége van egy kis időre, hogy átgondolja az ajánlatot. Egy munkatársa titkot bíz Önre, ne fusson neki a falnak és ne ítélkezzen azonnal...

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

– Egy ügy, amin sokat dolgozott, végül annyira szerencsésen végződik, amennyire még álmában sem gondolt volna! Hónap végén jusson eszébe, hogy egy szűk látókörű embert csak úgy lehet kezelni, ha megpróbálja megérteni az álláspontját és onnan közelíti meg az ügyet...

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

– Hónap eleje: Megbízott egy férfi kollegában, de most már nem tűnik annyira megbízhatónak, mint remélte. Ne higgyen az esküdözésben! Hónap közepe: Egy megbízhatatlan üzleti partnere nem tudja betartani ígéretét. A modern technika használatával új, kreatív képességét fedezi fel. Hónap vége: Egy ideiglenes krízis a munkájában gyors döntéseket és némi túlórárt igényel. A több munka nem vezet stresszhez, ha tornázik és medítal...

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.)

– Azt fontolgatja, hogy befejez egy kapcsolatot, ami csak hátráltatta. A továbblépés nagy bátorságot követel, de megéri. Hónap végén egy elveszett tárgyat keres, és egy jó fogorvost...

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.)

– Ön soha semmit nem csinál félig-meddig. Egyre szenvedélyesebb a mostani kapcsolata, de hát melyik nem volt az? Nehogy elvakítsa a szerelem! Egy rokona felajánl egy lakást, ne gondolja hogy jól jár, ha elfogadja...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

– Ha most a munkahelyén bármi rosszul alakul, azért egyedül Ön a

hibás, és ez mindenki számára világos. Ne essen pánikba! Ön képes helyre hozni a hibákat. Hónap közepétől óriási vitákba keveredik partnerével a pénz miatt. Nem biztos, hogy Önnek van igaza! Izgalom egy iskolai baleset miatt hónap végén. Hát, igen! Ez mintha nem az Ön hónapja lenne...

BAK (XII. 22.–I. 20.)

– Ön komolyan közeledik az élethez, és ez sehol nem nyilvánul meg jobban, mint a személyes kapcsolataiban. Annak a személynek, akit életre szóló társának választ, jó benyomást kell tennie azokra, akiket különösen becsül. A hosszan tartó kapcsolatokat részesíti előnyben, mert nagyra értékeli a stabilitást és a függést, saját maga legerősebb jellemzőit. Nagyon komolyan veszi a felelősségeit és jó ok nélkül soha nem vonja vissza az adott szavát. Novemberben próbálja meg kimutatni gyengéd érzéseit azok iránt, akik közel állnak Önhöz. Nincsenek olyan sokan...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

– Egészsége kitűnő, ne sajnálgassa magát és ne féljen a feladatoktól, mert gyakran a „betegsége” mögé rejtőzik, ha fél a gondoktól és a piszkos munkától! Egy régi kapcsolata, amely ez idáig egészségtelen rendellenességet jelentett, megszűnik. Ön nagyon vágyakozik egy izgalmas személyiség után, de fél is tőle. Azt gondolja nem felel meg neki. Téved!

HALAK (II. 20.–III. 20.)

– Végre itt az igazi, megbízható, hűséges, biztonságot nyújtó szerelem. Ne féljen tőle! Lépjén...

Az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában megjelent alábbi kötetek szerkesztőségünk címén megrendelhetőek!
(Szolnok, Pf.: 77 5001)

Farkas Kálmán: *Elnémult hegedűk* 300,- Ft
Szécsi Magda: *Fekete fények* 1300,- Ft
Farkas Kálmán: *Mosoly és párbeszéd* 500,- Ft, *Gordoni ceruzarajzok* 500,- Ft,

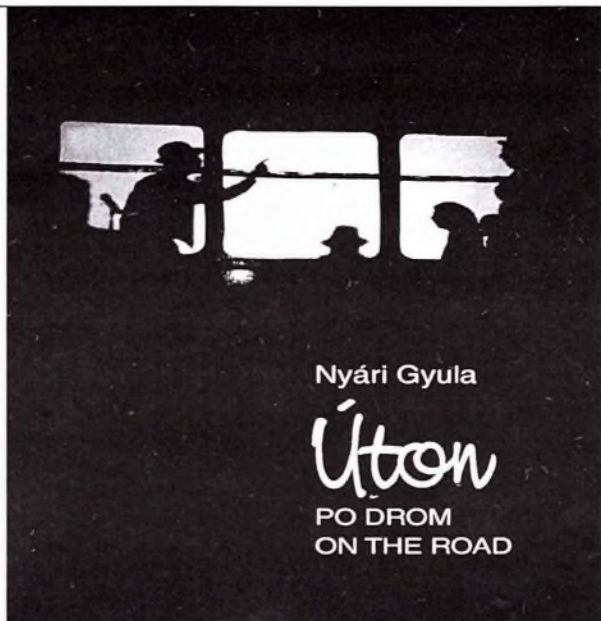
ÚJ KÖTETEK: Szécsi Magda: *Szívednek feszülve* 1000,- Ft
Ficz Mária: *TÖREDÉKEK* 1000,- Ft
Farkas Kálmán: *Ember a viharban* 1500,- Ft
Bokszi és Tulpica: *Cigánynépmesék* 2000,- Ft

Megjelenés előtt

Nyári Gyula fotoalbuma,
amely a roma értékeket mutatja be
136 színes oldalon,
"az aluljárótól a Zeneakadémiáig".
A könyv bevezetőjét Ferge Zsuzsa
és Choli Daróczi József írta.

A könyv ára: 5690,- Ft
Megrendelhető a Quint Kft. postacímén:
9400 Sopron, Wesselényi u. 15.
Faxon: 99/ 506-779
E-mailben: quint@quint.hu

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1680,- Ft,
fél évre: 840,- Ft,
negyedévre: 420,- Ft

Megrendelőink között
2003. december 6-án értékes ajándékokat
sorsolunk ki!

A megrendelőlapot és az előfizetési díját
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

5001 Szolnok, Pf.: 77
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Felhívás

Bulit, partit, kisebb-nagyobb zenés rendezvényt, jótékonysági estét szervez és nem tudja melyik előadó művészt hívja meg, mert az anyagi lehetőségei szűkösek?

A megoldás

ROMA KOKTÉL SHOW!

Havonta egy alkalommal ingyen vállal jótékonysági fellépést az ország bármely területén (útiköltség térítéssel). Az ismert roma slágereket előadó népszerű együttes frontembere, Babai János várja azon tehetséges roma csapatok jelentkezését, akik vállalják ezen jótékonysági fellépések közreműködését.

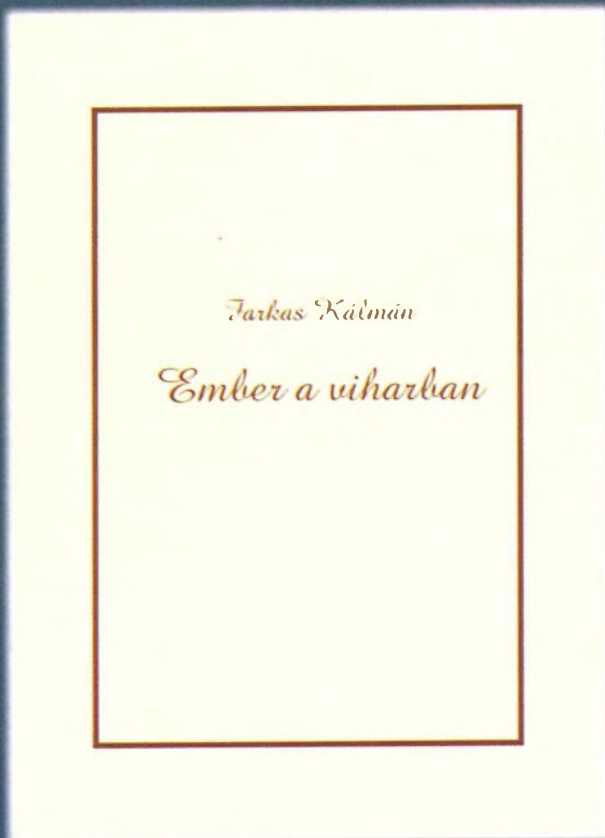
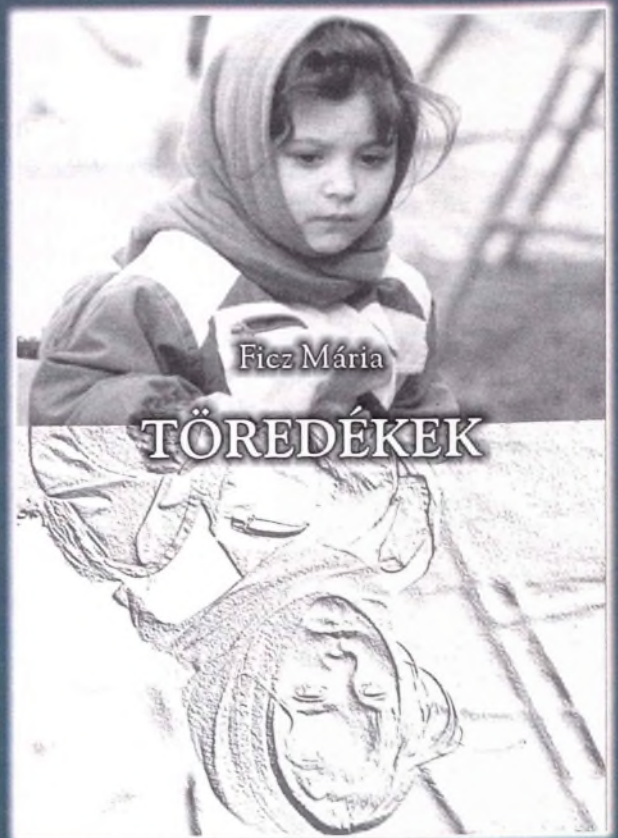
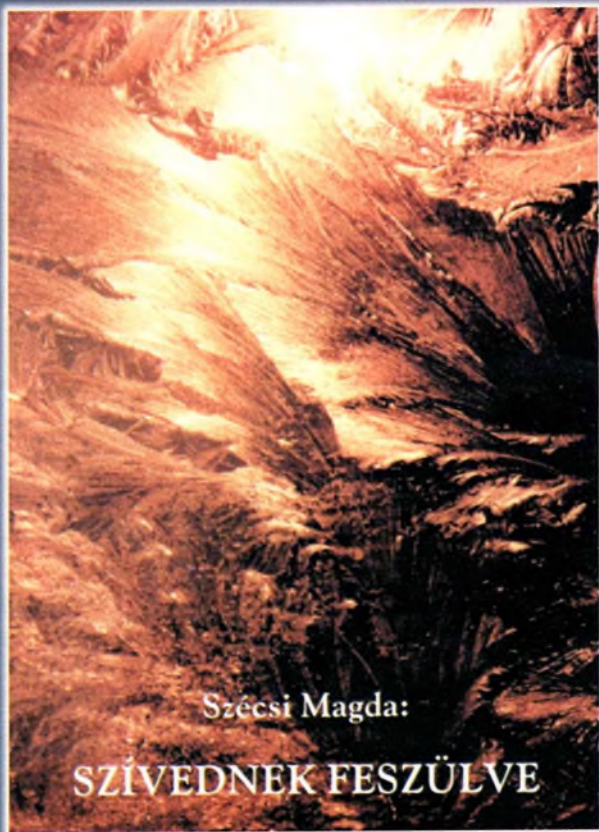
Továbbá várja csinos, fiatal, táncolni, énekelni vágyó tehetséges lányok és fiúk jelentkezését 18–22 éves korig.

Csoda gyerekek, itt a lehetőség! Tehetségesen játszol valamilyen hangszeren, kitűnően táncolsz vagy énekelsz és még nem múltál el 8 éves? **Jelentkezz a Roma Kóktél Show-nál.**

Természetesen a Show várja azon vállalkozó, segítőkész emberek jelentkezését is, akik támogatni, segíteni tudnak a Show működését.

Érdeklődni a következő telefonszámon lehet:
Babai János, 06 20 3370896

LEGÚJABB KÖTETEINK:

A KÖTETEK SZERKESZTŐSÉGÜNK CÍMÉN MEGRENDELHETŐEK!